

Frank Bold

Maria Włoskowicz

Kiedy rzeka zamienia się w ściek

a Ty chcesz coś z tym zrobić

Kraków, październik 2024

Autorka: Maria Włoskowicz

Konsultacja merytoryczna: r. pr. Dominika Bobek

Redakcja i korekta: Izabela Urbańska, Natalia Kochaniewicz

Projektowanie i skład: Norbert Grzelka

Zdjęcie na okładce: Adobe Stock, DedMityay

Wydawca:

Fundacja Frank Bold

ul. Skłodowskiej-Curie 4/3

31-025 Kraków

krakow@frankbold.org

frankbold.pl

Niniejsza publikacja została sfinansowana przez United States Agency for International Development i German Marshall Fund of the United States. Za jej treść odpowiada wyłącznie Fundacja Frank Bold i niekoniecznie odzwierciedla ona poglądy USAID lub GMF.

Nota prawna

Autorka dołożyła wszelkich starań, by treści przekazane w niniejszej publikacji były rzetelne i wiarygodne oraz aktualne na dzień 1 września 2024 r. Proszę mieć jednak na uwadze, że niniejszy poradnik nie stanowi porady prawnej i nie zastępuje analizy prawnej konkretnego przypadku.

Cytowanie

Włoskowicz M., *Kiedy rzeka zamienia się w ściek, a Ty chcesz coś z tym zrobić*, Fundacja Frank Bold, Kraków, październik 2024.

SPIIS TREŚCI

4	WSTĘP	30	4. OCHRONA WÓD – POZWOLENIA, KONTROLE, KARY
5	1. INSTYTUCJE KLUCZOWE DLA OCHRONY POLSKICH RZEK	30	4.1. Kto i jak może korzystać z wód?
5	1.1. Minister infrastruktury	33	4.2. Pozwolenia
6	1.2. Minister klimatu i środowiska	42	4.3. Kontrola gospodarowania wodami
6	1.3. Wody Polskie	53	5. NARZĘDZIA DLA OSÓB AKTYWISTYCZNYCH
9	1.4. Inspekcja Ochrony Środowiska	53	5.1. Informacja to podstawa
10	1.5. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy	69	5.2. Nic o nas bez nas – udział w konsultacjach
10	1.6. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy	78	5.3. Współdecyduję – udział w postępowaniach
10	1.7. Instytut Rybactwa Śródlądowego – Państwowy Instytut Badawczy	84	5.4. Skarga i wniosek
11	1.8. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska i regionalni dyrektorzy ochrony środowiska	88	ZAKOŃCZENIE
11	1.9. Państwowa Inspekcja Sanitarna	89	WYKORZYSTANE AKTY PRAWNE
11	1.10. Gminy	90	AUTORKA
12	2. GOSPODAROWANIE WODAMI W POLSCE		
12	2.1. W jakich aktach prawnych uregulowane są zagadnienia związane z wodami?		
13	2.2. Administracyjny podział wód w Polsce		
15	2.3. Kiedy rzeka jest w dobrym stanie?		
19	3. MONITOROWANIE STANU RZEKI		
20	3.1. Co się w rzekach bada?		
21	3.2. Kto bada rzeki?		
22	3.4. Jak często się bada rzeki?		
23	3.5. Jakie są standardy jakości rzek?		
25	3.6. Gdzie znajdę dane jakości wody w mojej rzece?		
26	3.7. Co najbardziej szkodzi rzekom?		
27	3.8. Jak monitoruje się ścieki trafiające do rzek?		

WSTĘP

Cześć!

Cieszę się, że sięgasz po tę publikację. Niezależnie od tego, czy niepokoi cię stan wód w okolicy i nie wiesz od czego zacząć, żeby go poprawić, działasz na rzecz wód, ale brakuje ci podstaw prawnych do skutecznych interwencji, czy już sprawnie poruszasz się po meandrach prawa wodnego, ale chcesz uporządkować swoją wiedzę – w tym poradniku znajdziesz coś dla siebie.

Woda to życie. Rzeka to niezwykły ekosystem, dom dla tysięcy zwierząt i roślin. To skarbnica bioróżnorodności. Wokół rzek toczy się też nasze życie – to przy nich lokalizujemy miasta, to z nich czerpiemy niezbędną do życia wodę. Niestety, człowiek zapomina o tym, z jak wrażliwym ekosystemem ma do czynienia. Traktuje rzekę jak miejsce zrzucania ścieków. Nie pozostaje to bez wpływu na ten wrażliwy element przyrody.

W tej publikacji chcę pokazać Ci narzędzia, które pozwolą chronić nasze rzeki przed destrukcyjnym działaniem człowieka. Staram się w przystępny sposób wyjaśnić zawłość prawa wodnego. Wspólnie przejdziemy przez przepisy prawa regulujące kompetencje instytucji odpowiedzialnych za stan naszych rzek, przyjrzymy się temu, jak administruje się wodami w Polsce oraz zgłębimy system monitoringu. Przeprowadzę Cię przez temat kontroli gospodarowania wodami, wskażę, na jakie decyzje i pozwolenia musisz zwrócić uwagę. W podręczniku znajdziesz też rozdział o narzędziach dla osób aktywistycznych. Opowiadam w nim o środkach prawnych, z których możesz korzystać.

Stawiam na praktykę. W treści podręcznika znajdziesz „podpowiedzi prawniczkę” – wskazówki dotyczące praktyki funkcjonowania organów, stosowania prawa czy interpretacji skomplikowanych na pierwszy rzut oka przepisów prawa.

Dziękuję, że tu jesteś. Mam nadzieję, że z tej publikacji weźmiesz dla siebie coś, co pozwoli Ci skutecznie działać dla naszych rzek.

Autorka

1

INSTYTUCJE KLUCZOWE DLA OCHRONY POLSKICH RZEK

Wodami zajmuje się wiele instytucji i organów, które mają różne kompetencje i zakresy działania. Kto w Polsce jest odpowiedzialny za stan wód? Kto bada ich jakość? Kto planuje i nadzoruje gospodarkę wodną? Kto i jak powinien zareagować na zanieczyszczenie rzek? Ten rozdział przeprowadzi Cię przez chaos kompetencyjny i podpowie, z jakimi problemami możesz zgłosić się do konkretnej instytucji czy organu.

1.1. Minister infrastruktury

Centralną rolę w gospodarowaniu wodami pełni minister do spraw gospodarki wodnej. Obecnie funkcję tę pełni minister infrastruktury. Kształtuje on kierunki polityki wodnej państwa i koordynuje realizację zadań publicznych w gospodarce wodnej. Jest też organem nadzorującym Wody Polskie, czyli główną instytucję zajmującą się wodami w Polsce. Dokonuje okresowej oceny działalności Wód Polskich i Prezesa Wód Polskich, planuje kontrole i zatwierdza sprawozdania z działalności tego organu.

Minister infrastruktury wydaje najważniejsze rozporządzenia regulujące gospodarkę wodą w Polsce, czyli plany gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy. W drodze rozporządzeń minister infrastruktury ustala też m.in. stawki opłat za usługi wodne, klasyfikację stanu wód, sposób prowadzenia monitoringu czy substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego. Określa też warunki i parametry, które muszą być spełnione przy wprowadzaniu ścieków do wód lub ziemi.

PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | Nazwy ministerstw i ministrów mogą się zmieniać w czasie. Zmiany następują szczególnie przy tworzeniu nowego rządu, ale mogą też zdarzać się w czasie kadencji. To, jaki minister odpowiada za konkretny dział administracji rządowej, uregulowane jest w [ustawie o działach](#), ale najłatwiej sprawdzić to na stronie konkretnego ministerstwa.

1.2. Minister klimatu i środowiska

Minister do spraw środowiska, którym obecnie jest minister klimatu i środowiska, pełni w zarządzaniu wodami funkcję raczej poboczną. To w porozumieniu z nim minister infrastruktury wydaje rozporządzenie w sprawie klasyfikacji stanu wód czy rozporządzenie w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego i warunków, które muszą być spełnione przy wprowadzaniu ścieków do wód lub ziemi.

Minister klimatu i środowiska, jako minister właściwy do spraw klimatu, nadzoruje działania Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, który z kolei kieruje Inspekcją Ochrony Środowiska (inspekcja jest odpowiedzialna za monitoring jakości wód – o czym poniżej).

Umieszczenie gospodarowania wodami w Ministerstwie Infrastruktury, a nie w Ministerstwie Klimatu i Środowiska, sprawia, że polityka państwa w dziedzinie gospodarki wodnej skupia się raczej na inwestycjach hydrotechnicznych, a nie ochronie wody i środowiska wodnego. Nie zawsze tak było. Do 2018 r. gospodarka wodna znajdowała się w kompetencjach ministra ds. środowiska. Organizacje eksperckie niejednokrotnie apelowały już o przesunięcie gospodarowania wodami z powrotem do Ministerstwa Klimatu i Środowiska, np. w [Białej księdze polskich rzek](#) (wspólnej publikacji kilku organizacji ekologicznych, zbierającej przyczyny i wnioski katastrofy odrzańskiej z 2022 r.).

1.3. Wody Polskie

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (w skrócie Wody Polskie) to główna instytucja zajmująca się wodami, odpowiedzialna za krajową gospodarkę wodną. Wody Polskie zostały utworzone w 2018 r. i przejęły dotychczasowe kompetencje Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz marszałków województw.

Wody Polskie pełnią dwojaką funkcję. Z jednej strony są organem odpowiedzialnym za krajową gospodarkę wodną i ochronę wód, z drugiej pełnią rolę właścicielską w stosunku do rzek i realizują tym samym interes gospodarczy Skarbu Państwa.

Jako organ odpowiedzialny za krajową gospodarkę wodną Wody Polskie zajmują się m.in. ochroną przed powodzią i suszą, wszelkimi kwestiami związanymi z usługami wodnymi – jak np. wydawaniem zgód wodnoprawnych, naliczaniem opłat za usługi wodne, kontrolą gospodarowania wodami. To również Wody Polskie zarządzają środowiskiem wodnym. W ramach tych działań m.in. przygotowują projekty planów gospodarowania wodami na obszarze dorzecza.

W swojej drugiej roli Wody Polskie wykonują w imieniu Skarbu Państwa prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych stanowiących własność Skarbu Państwa, a także w stosunku do śródlądowych wód płynących oraz wód podziemnych.

W związku z tą rolą Wody Polskie są zobowiązane do utrzymania stanu wód z uwzględnieniem konieczności osiągnięcia celów środowiskowych. Muszą także umożliwić wykonywanie obserwacji i pomiarów hydrologiczno-meteorologicznych oraz hydrogeologicznych.

Utrzymanie stanu wód to konkretne działania przewidziane przede wszystkim w planie utrzymania wód, a także działania zmierzające do zachowania stanu dna i brzegów oraz polegające na remoncie lub konserwacji istniejących budowli regulacyjnych. Ma to na celu m.in. ochronę przed powodzią i suszą, zapewnienie działania urządzeń wodnych czy zapewnienie warunków pozwalających na korzystanie z wód. Co ważne, utrzymanie wód nie może naruszać celów środowiskowych, dobrego stanu wód oraz warunków wynikających z przepisów chroniących wody.

Ta publikacja skupia się głównie na pierwszym aspekcie działania Wód Polskich – tzn. na zadaniach związanych z gospodarką wodną. Obowiązki Wód Polskich jako podmiotu wykonującego uprawnienia właściciela nie będą rozwijane.

Warto jednak wspomnieć, że taka kumulacja dwóch rodzajów kompetencji w jednej instytucji prowadzi w praktyce do sytuacji problematycznych, kiedy organ ma dwa trudne lub niemożliwe do pogodzenia zadania. W [Białej księdze polskich rzek](#) organizacje eksperckie rekomendowały, aby zadania właścicielskie Wód Polskich oraz zadania związane z planowaniem, ochroną i zarządzaniem zasobami wodnymi rozdzielić pomiędzy dwa różne organy.

Wody Polskie są podzielone organizacyjnie na następujące jednostki: Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, regionalne zarządy gospodarki wodnej, zarządy zlewni i nadzory wodne.

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej ma siedzibę w Warszawie. Zajmuje się działaniami na poziomie centralnym. Jednym z jego głównych zadań jest planowanie gospodarowania wodami. Opracowuje projekty wstępnej oceny ryzyka powodziowego, mapy zagrożenia powodziowego, projekty planów zarządzania ryzykiem powodziowym czy projekty planu przeciwdziałania skutkom suszy. Przygotowuje też projekty planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy i ich aktualizacje. Wszystkie te dokumenty są następnie zatwierdzane przez ministra infrastruktury i wydawane w formie rozporządzenia.

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej jest również organem nadzorczym – nadzoruje m.in. działania utrzymaniowe i inwestycje w gospodarce wodnej prowadzone przez inne jednostki Wód Polskich. Zajmuje się także kwestiami organizacyjnymi, takimi jak prowadzenie systemów informatycznych zbierających dane o gospodarowaniu wodami czy administrowanie [Hydroportalu](#) . Zarządza też gospodarką finansową Wód Polskich.

Hydroportal,
patrz s. 13

Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej prowadzi również postępowania odwoławcze w sprawach administracyjnych, rozstrzygniętych przez regionalne zarządy gospodarki wodnej.

Regionalne zarządy gospodarki wodnej

W Polsce funkcjonuje 11 regionalnych zarządów gospodarki wodnej, których obszarami działań są poszczególne regiony wodne, wskazane w statucie Wód Polskich.

Zarządy regionalne prowadzą w pierwszej instancji postępowania administracyjne w sprawie wydania zgód wodnoprawnych i ocen wodnoprawnych dla większości przedsięwzięć (kompetencje co do części przedsięwzięć zostały przyznane zarządom zlewni). Wydają także szereg innych decyzji, takich jak np. decyzja o opłacie melioracyjnej oraz prowadzą kontrolę gospodarowania wodami, w tym m.in. wydają decyzje w sprawie wstrzymania działalności lub zakazania korzystania z wód.

Są również odpowiedzialne za opiniowanie i uzgadnianie dokumentów, takich jak m.in. wykaz kąpielisk, uchwały o aglomeracjach wyposażonych w kanalizację zbiorczą dla ścieków komunalnych czy akty o strefach ochronnych.

PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | Regionalny zarząd gospodarki wodnej to urząd, który zajmuje się obsługą organu, jakim jest Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej. Analogicznie jest z Krajowym Zarządem Gospodarki Wodnej, który jest nazwą urzędu. Natomiast to Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie jest organem, który wydaje postanowienia i decyzje. Dlatego jeśli kierujesz pismo, wniosek czy odwołanie, to adresuj je do organu – a więc do Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej czy Prezesa Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Zarząd zlewni

W Polsce funkcjonuje 50 zarządów zlewni, które działają na obszarze poszczególnych zlewni. Ustalają one opłaty za usługi wodne i wymierzają administracyjne kary pieniężne, np. w przypadku korzystania z wód bez pozwolenia wodnoprawnego. Prowadzą też postępowania administracyjne w sprawie wydawania pozwoleń wodnoprawnych dla przedsięwzięć, których administracja nie została zastrzeżona w kompetencjach regionalnych zarządów gospodarki wodnej.

Nadzór wodny

Nadzory wodne mogą wydawać decyzje zwalniające od zakazów grodzenia nieruchomości przyległych do publicznych śródlądowych wód powierzchniowych. Zajmują się one też przyjmowaniem i rozpatrywaniem zgłoszeń wodnoprawnych, czyli rodzaju zgód wodnoprawnych dla mniejszych przedsięwzięć.

1.4. Inspekcja Ochrony Środowiska

Inspekcja Ochrony Środowiska jest odpowiedzialna za państwowy monitoring środowiska. To ona wykonuje badania wód powierzchniowych – pobiera próbki, analizuje je i publikuje wyniki. Za te działania na terenie konkretnych województw odpowiedzialni są Wojewódzcy Inspektorzy Ochrony Środowiska, którzy podlegają Głównemu Inspektorowi Ochrony Środowiska.

Inspekcja jest również odpowiedzialna za kontrole gospodarowania wodami pod kątem przestrzegania warunków dotyczących zanieczyszczeń, ustalonych w pozwoleniach wodnoprawnych i zintegrowanych.

1.5. Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy

Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy pełni państwową służbę hydrologiczno-meteorologiczną oraz państwową służbę do spraw bezpieczeństwa budowy piętrzących. Jest to jednostka badawcza podległa ministrowi infrastruktury. Podmiot ten wykonuje badania wód powierzchniowych w zakresie elementów hydrologicznych i morfologicznych.

Dane zbierane przez Instytut są następnie wykorzystywane przez Inspekcję Ochrony Środowiska do oceny stanu jakości wód i stopnia osiągnięcia celów środowiskowych.

1.6. Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy

Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy pełni państwową służbę geologiczną. Do jego kompetencji należy badanie i ocena stanu wód podziemnych w zakresie elementów fizykochemicznych i ilościowych.

Te dane są przekazywane Inspekcji Ochrony Środowiska i służą do oceny stanu jakości wód i stopnia osiągnięcia celów środowiskowych.

1.7. Instytut Rybactwa Śródlądowego – Państwowy Instytut Badawczy

Instytut Rybactwa Śródlądowego to państwowy instytut badawczy podległy ministrowi właściwemu do spraw rybołówstwa, czyli w obecnym stanie prawnym ministrowi rolnictwa i rozwoju wsi. Instytut zajmuje się badaniami naukowymi w zakresie rybactwa. Prawo wodne nie nadaje mu żadnych kompetencji związanych z monitoringiem środowiska wodnego.

1.8. Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska i regionalni dyrektorzy ochrony środowiska

Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska (GDOŚ) to centralny organ administracji rządowej, podlegający ministrowi do spraw środowiska. Należy do niego przede wszystkim realizacja polityki ochrony przyrody i kontroli procesu inwestycyjnego.

GDOŚ posiada kompetencje w zakresie ochrony gatunkowej zwierząt i roślin. Prowadzi także postępowania dotyczące szkody w środowisku.

Ważną kompetencją GDOŚ jest prowadzenie postępowań w sprawie oceny oddziaływania nowych przedsięwzięć na środowisko (OOŚ) i wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (zwanymi potocznie decyzjami środowiskowymi).

1.9. Państwowa Inspekcja Sanitarna

Państwowa Inspekcja Sanitarna odpowiada za kontrolę jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi oraz wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanym do kąpieli.

1.10. Gminy

Gminy są odpowiedzialne za kąpieliska i prowadzenie ich ewidencji oraz miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpieli na ich terenie, a także za określenie sezonu kąpielowego. Zadaniem własnym gminy są sprawy wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych.

2

GOSPODAROWANIE WODAMI W POLSCE

Zanim przejdziemy do bardziej praktycznych zagadnień w podręczniku, warto jeszcze wyjaśnić kilka zagadnień teoretycznych. Ich zrozumienie pozwoli Ci na sprawniejsze poruszanie się w meandrach prawa wodnego i lepsze zrozumienie języka, którym posługują się organy i ustawodawca.

2.1. W jakich aktach prawnych uregulowane są zagadnienia związane z wodami?

Ramowa dyrektywa wodna

Ramowa dyrektywa wodna to akt prawa europejskiego. Jej celem jest zachowanie i poprawa stanu wód powierzchniowych i podziemnych, zarówno pod względem jakościowym, jak i ilościowym. Na jej mocy państwa członkowskie muszą zapobiegać pogorszeniu stanu wód oraz podejmować działania na rzecz poprawy stanu wód. Ramowa dyrektywa wodna nakazała krajom UE osiągnięcie dobrego stanu wód do 2015 r. Od takiego celu przewidziano jednak odstępstwa – zarówno czasowe (dobry stan będzie osiągnięty później), jak i jakościowe (niektóre parametry są złagodzone), a także odstępstwa w przypadku konkretnych inwestycji oraz siły wyższej.

Prawo wodne

Głównym aktem prawnym, w którym znajdziemy przepisy dotyczące wód, jest ustawa **Prawo wodne** z 20 lipca 2017 r. Jest to główna ustawa implementująca przepisy Ramowej dyrektywy wodnej do prawa polskiego. To ona reguluje podział kompetencji pomiędzy poszczególne instytucje, procedurę wydawania zgód wodnoprawnych czy regulacje dotyczące opłat za usługi wodne. Na jej podstawie wydano szereg rozporządzeń, które uszczegóławiają zawarte w niej przepisy.

Plany gospodarowania wodami

Istotnymi rozporządzeniami wydawanymi na podstawie prawa wodnego są plany gospodarowania wodami. To rozporządzenia wydawane dla każdego dorzecza, na podstawie których prowadzona jest cała gospodarka wodna państwa.

Znajduje się w nich podział na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP), ustalone dla nich cele środowiskowe, ocena stanu osiągnięcia tych celów i wskazanie ewentualnych odstępstw. Plan gospodarowania wodami zawiera również katalog działań, które należy podjąć, aby osiągnąć cele środowiskowe oraz raport z działań wykonanych w poprzednim cyklu planistycznym. W planie gospodarowania wodami znajduje się także podsumowanie znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód.

Plany gospodarowania wodami to bardzo obszerne dokumenty (sięgają nawet 40 tysięcy stron) i ciężko się po nich poruszać. Ich dokładna znajomość nie jest konieczna dla skutecznego działania na rzecz rzek. Warto jednak wiedzieć, że takie dokumenty istnieją i że to one są podstawą gospodarki wodnej w Polsce.

Plany gospodarowania wodami wydawane są co 6 lat – jest to tzw. okres planistyczny, na który planuje się krajową gospodarkę wodną. W Polsce pierwsze plany gospodarowania wodami zostały wydane w 2011 r. Następnie zostały one zaktualizowane pod koniec 2016 r. (w związku z tym te dokumenty w języku urzędowym nazywa się „aktualizacją planów gospodarowania wodami” i używa się skrótu „aPGW”). Kolejna aktualizacja nastąpiła w 2022 r. i te rozporządzenia obowiązują w momencie wydania tego podręcznika (nazywa się je „drugą aktualizacją planów gospodarowania wodami”, w skrócie „IIaPGW”).

2.2. Administracyjny podział wód w Polsce

Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) to oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, jak np. jezioro, strumień, potok, rzeka czy kanał. Jednak nie zawsze rzeka czy dany ciek będą tożsame z jednolitą częścią wód powierzchniowych. Czasem jedna rzeka podzielona jest na kilka JCWP, a czasem w skład jednej JCWP wchodzić będzie więcej niż jedna rzeka.

Taki podział wprowadzono wraz z implementacją ramowej dyrektywy wodnej po to, by skuteczniej zarządzać wodami. Dzięki niemu łatwiej jest monitorować stan rzek i planować działania w celu jego poprawy.

PRZYKŁAD | Znajdująca się w zlewni Wisły rzeka Kamienna, która przepływa przez woj. świętokrzyskie, podzielona jest na trzy JCWP: Kamienna do Żarnówki, Kamienna od Żarnówki do Świśliny i Kamienna od Świśliny do ujścia.

PRZYKŁAD | Przez woj. małopolskie przepływa rzeka Biała. Wpływają do niej m.in. rzeki Mostysza i Binczarówka. Oba dopływy wraz z fragmentem rzeki Białej wchodzi w skład JCWP Biała od Mostyszy do Binczarówki z Mostyszą i Binczarówką.

Informacja, do jakiej JCWP należy Twoja rzeka, może być przydatna, a nawet niezbędna, żeby sprawnie poruszać się po meandrach prawa wodnego. Ta wiedza będzie Ci potrzebna do sprawdzenia stanu jakościowego danego ciek, danych o przedsiębiorcach zrzucających do niego ścieki czy wykonywanych działaniach utrzymaniowych. Podanie nazwy JCWP i jej kodu może być także konieczne w komunikacji z organami administracji np. w sytuacji, gdy wnosisz o przeprowadzenie kontroli albo zawiadamiasz o nieprawidłowościach.

Każda JCWP ma swoją nazwę i kod. Skąd możesz się dowiedzieć, do jakiej JCWP należy konkretna rzeka, jaką ma nazwę i kod?

Podział na JCWP jest ustalony w planach gospodarowania wodami. To tam nadawana jest nazwa i kod dla każdej z JCWP. W związku z tym, że plany gospodarowania wodami to bardzo obszerne dokumenty, warto skorzystać z narzędzi dostępnych online:

- **Witryna aPGW** [↗](#) – publiczny portal prowadzony przez Wody Polskie, stworzony na potrzeby aktualizacji planów gospodarowania wodami. Zawiera **wyszukiwarkę** [↗](#) JCWP i pozwala na wygenerowanie ich kart charakterystyk.
- **Hydroportal** [↗](#) – publiczny portal w formie mapy prowadzony przez Wody Polskie zbierający dane dotyczące wód na terenie całej Polski.

Dokładną nazwę oraz kod JCWP możesz znaleźć poprzez wyszukiwarkę na stronie aPGW. Jednak nie zawsze nazwa każdego z cieków zaliczanych do danej JCWP będzie ujawniona w jej nazwie. Jeśli nie jesteś w stanie znaleźć interesującej Cię rzeki poprzez wyszukiwarkę aPGW, skorzystaj z mapy dostępnej w Hydroportalu. Przejdź najpierw do podstrony Plany zagospodarowania wodami, zaakceptuj regulamin, a następnie z menu w lewym górnym rogu wybierz opcję Narzędzia → Identyfikacja. Teraz znajdź na mapie interesujący Cię ciek i kliknij w niego, by dowiedzieć się, do jakiej JCWP należy.

PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | W niedawnej aktualizacji planów gospodarowania wodami zmieniono podział JCWP. Część JCWP połączono w jedno lub zmieniono ich granice, co wiązało się ze zmianą nazw i kodów. W związku z tym może się okazać, że nazwa lub kod używana przed wejściem w życie rozporządzeń z 2022 r. będzie już nieaktualna. Zawsze warto sprawdzić, czy posługujemy się aktualnymi nazwami i kodami JCWP.

2.3. Kiedy rzeka jest w dobrym stanie?

Dla każdej jednolitej części wód powierzchniowych ustawodawca wyznaczył **cel środowiskowy**. Jest to pojęcie wprowadzone przez ramową dyrektywę wodną. Cele środowiskowe to konkretny stan jakości wód, który ma zostać osiągnięty w danej JCWP.

Innymi słowy, cele środowiskowe to tak naprawdę konkretne wartości parametrów jakości wód – takie jak przejrzystość wody, jej zasolenie czy warunki biogenne – do których osiągnięcia zarządzający wodami powinni dążyć.

Ustawa Prawo wodne, w ślad za ramową dyrektywą wodną, ustala cele środowiskowe dla wód powierzchniowych w następujący sposób:

- dla naturalnych JCWP celem środowiskowym jest **ochrona oraz poprawa stanu ekologicznego i stanu chemicznego**, tak aby osiągnąć co najmniej dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych + **zapobieganie pogorszeniu ich stanu ekologicznego i stanu chemicznego**,
- dla jednolitych części wód powierzchniowych JCWP, wyznaczonych jako sztuczne i silnie, zmienione celem środowiskowym jest **ochrona oraz poprawa ich potencjału ekologicznego i stanu chemicznego**, tak aby osiągnąć co najmniej dobry potencjał ekologiczny i dobry stan chemiczny wód powierzchniowych] + **zapobieganie pogorszeniu ich potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego**.

Wyjaśnijmy te pojęcia.

Co to znaczy, że JCWP jest sztuczna lub silnie zmieniona?

Silnie zmieniona jednolita część wód powierzchniowych to taka, której charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka.

Silnie zmienioną JCWP jest np. Nysa Kłodzka do Ścinawki. Rzeka ta została poddana licznym przeobrażeniom, takim jak zapory, bariery i przegrody. Charakteryzuje się również zmianami fizycznymi koryta rzeki i strefy nadbrzeżnej. Nie ma możliwości skutecznego odwrócenia tych zmian.

Sztuczna jednolita część wód powierzchniowych to taka, która powstała w wyniku działalności człowieka. Przykładem może być tu Kanał Gliwicki, który jest podzielony na dwie JCWP: Kanał Gliwicki do Kłodnicy i Kanał Gliwicki do ujścia. Obie wyznaczone jako sztuczne JCWP.

Co oznaczają dobry stan ekologiczny i dobry potencjał ekologiczny?

Dobry stan ekologiczny to cel do osiągnięcia dla JCWP naturalnych. Z kolei o dobrym potencjale ekologicznym mówimy w kontekście wód sztucznych lub silnie zmienionych.

Dobry stan ekologiczny i dobry potencjał ekologiczny różnią się poza tym poziomem wymagań, które muszą zostać spełnione, aby można było uznać te cele za osiągnięte. W przypadku potencjału ekologicznego wymagania są mniejsze. Informację o tym, jaki stan lub potencjał ekologiczny ma dana JCWP, znajdziemy w planie gospodarowania wodami lub w karcie charakterystyk. Opis, jak przebiega ta ocena, znajduje się w podrozdziale 3.5. „Jakie są standardy jakości rzek?”.

Przejdź do
[podrozdziału 3.5](#)

Elementy brane pod uwagę przy ocenie stanu lub potencjału ekologicznego:

- Elementy biologiczne:
 - skład, liczebność i biomasa fitoplanktonu (mikroskopijne organizmy roślinne, które nie ruszają się w wodzie, głównie glony i sinice),
 - skład i liczebność makrofitów (wodne rośliny) i fitobentosu (rośliny żyjące na dnie zbiornika),
 - skład i liczebność makrobezkręgowców bentosowych (np. ślimaki, małże czy ważki),
 - skład, liczebność i struktura wiekowa ichtiofauny (ryby).

- Elementy hydromorfologiczne:
 - tzw. reżim hydrologiczny, na który składają się wielkość i dynamika przepływu wody oraz połączenie z jednolitymi częściami wód podziemnych,
 - warunki morfologiczne, na które składają się zmienność głębokości i szerokości, struktura i skład podłoża, struktura strefy nadbrzeżnej,
 - inne – tutaj przepisy wymieniają ciągłość rzeki.
- Elementy fizykochemiczne:
 - wskaźniki charakteryzujące warunki tlenowe i zanieczyszczenia organiczne, czyli m.in. zawartość w wodzie tlenu rozpuszczonego,
 - wskaźniki charakteryzujące zasolenie, czyli przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C,
 - wskaźniki charakteryzujące warunki biogenne, czyli zawartość azotu i fosforu.

Co oznacza dobry stan chemiczny?

Dobry stan chemiczny to jest stan, w którym wszystkie wskazane wskaźniki chemiczne rzeki są zgodne z normami środowiskowymi. Chodzi tu konkretnie o 45 substancji priorytetowych i 8 innych substancji zanieczyszczających, które zostały wymienione w załączniku nr 14 do [Rozporządzenia ws. klasyfikacji stanu wód](#).

Stan chemiczny jest uznawany za stan poniżej dobrego, jeśli chociaż jeden ze wskaźników nie osiąga zgodności z normami środowiskowymi.

Co oznacza dobry stan wód?

O dobrym stanie wód powierzchniowych możemy mówić, kiedy osiągnięty jest dobry stan chemiczny oraz co najmniej dobry stan ekologiczny lub potencjał ekologiczny.

Gdzie znajdę parametry definiujące cele środowiskowe?

Dokładne parametry jakościowe definiujące konkretny cel środowiskowy znajdują się w [Rozporządzeniu ws. klasyfikacji stanu wód](#). Jeśli chcesz się dowiedzieć, jakim parametrem zasolenia czy wartością hydromorfologicznego indeksu rzeczno-musi charakteryzować się jednolita część wód powierzchniowych o dobrym stanie ekologicznym – to właśnie w tym rozporządzeniu znajdziesz odpowiedź.

Gdzie znajdę cel środowiskowy dla konkretnej JCWP i stan jego osiągnięcia?

To, jaki cel środowiskowy został wyznaczony dla której JCWP, wskazane zostało w planach gospodarowania wodami dla dorzecza. Jednak są to długie dokumenty, po których ciężko się poruszać. Informację tę możesz znaleźć także w kartach charakterystyki JCWP, do których dotrzesz poprzez [wyszukiwarkę](#) prowadzoną przez Wody Polskie, a także przez [Hydroportal](#).

Więcej
o wyszukiwarkach

3

MONITOROWANIE STANU RZEKI

W tym podręczniku skupiamy się przede wszystkim na jakości wód – czyli na tym, jaka woda płynie w naszych rzekach. Pod słowem „jakość” kryją się bardzo różne parametry – od znajdujących się w wodzie substancji chemicznych po charakterystykę biologiczną zbiorników. Żeby określić stan rzeki, należy monitorować ponad 100 różnych parametrów. Innym bardzo ważnym aspektem jest monitoring ilościowy – czyli badanie tego, jaki jest przepływ rzeki w danym miejscu i czasie.

Ustawa [Prawo wodne](#) i wydane na jej podstawie rozporządzenia regulują to, w jaki sposób wykonywany jest monitoring. Monitoring jakościowy wykonują właściwe organy Inspekcji Ochrony Środowiska. Z kolei za monitoring ilościowy odpowiedzialny jest Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy.

Monitoring wód jest prowadzony w dwóch celach: w celu uzyskania informacji o stanie wód na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami oraz w celu oceny osiągnięcia celów środowiskowych. Ustalenie celu monitoringu jest bardzo istotne, gdyż sposób jego prowadzenia będzie uzależniony od tego, na jakie pytania ma on odpowiedzieć.

Monitoring wód w Polsce jest zaprojektowany w taki sposób, żeby pozwolić na planowanie i ocenę stopnia osiągnięcia celów środowiskowych, ale niekoniecznie pomaga w szybkim wykrywaniu zagrożeń i podejmowaniu szybkich interwencyjnych działań kryzysowych. Obecny sposób organizacji monitoringu nie ułatwia też wykrycia, w którym konkretnie miejscu w rzece pojawiła się szkodliwa substancja i jaki podmiot jest za nią odpowiedzialny.

Po katastrofie w Odrze z lata 2022 r. podjęto próby stworzenia stałego monitoringu części parametrów fizyko-chemicznych wód, który miałby umożliwiać reagowanie w sytuacjach kryzysowych. Monitoring ten bada cztery parametry: temperaturę

wody, tlen rozpuszczony, przewodność i odczyn pH. Z wynikami można zapoznać się na stronie [GIOŚ](#).

Stały monitoring jest rozwijany i powstają nowe narzędzia informatyczne, które mają pozwolić na lepsze zarządzanie kryzysowe. Jednak w tej chwili stacje monitoringowe obejmują jedynie Odrę i mierzą zaledwie cztery wspomniane parametry. Nie jest to wystarczające do skutecznego przewidzenia i zapobiegania kryzysom.

PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | W 2022 r. zmieniły się zasady klasyfikacji stanu i potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego jednolitych części wód powierzchniowych. Zmienił się także podział na JCWP, ich nazwy i kody. Warto mieć to na uwadze powołując się na konkretne dane, a także porównując stan jakości wód sprzed 2022 r. i po 2022 r.

Dla przykładu: JCWP Gostynia od Starej Gostyni do ujścia przed 2022 r. nosiła nazwę JCWP Gostynia od starego koryta do ujścia. Ponadto do końca 2021 r. jej cel środowiskowy w zakresie przewodności przewodność elektrolitycznej właściwej w 20°C wynosił 553 $\mu\text{S}/\text{cm}$, a od 2022 r. wynosi 690 $\mu\text{S}/\text{cm}$.

3.1. Co się w rzekach bada?

W rzekach bada się różne parametry fizyczne, chemiczne i biologiczne, które pozwalają ocenić jakość wody oraz stan ekosystemu. Oto kluczowe obszary badań:

- elementy biologiczne – rośliny i zwierzęta żyjące w wodzie jak np. ichtiofauna, fitoplankton czy markofity,
- elementy fizykochemiczne – warunki termiczne czy przejrzystość wody, a także warunki tlenowe i zasolenie,
- elementy chemiczne (w tym substancje priorytetowe) – obecność substancji chemicznych, takich jak np. ołów i jego związki czy rtęć i jej związki,
- elementy hydrologiczne i morfologiczne – ciągłość cieku czy szybkość przepływu,
- osady denne rzek i jezior – skład chemiczny osadów dennych.

3.2. Kto bada rzeki?

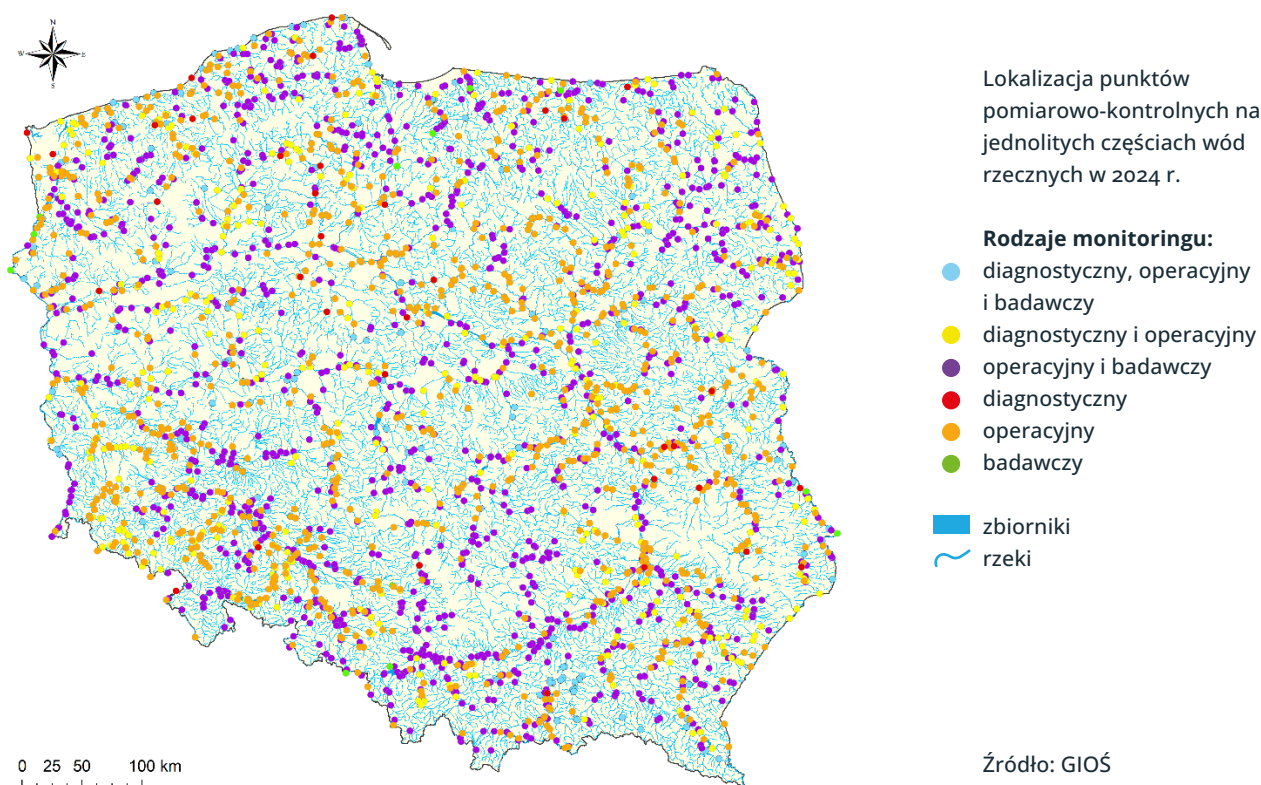
Zgodnie z ustawą [Prawo wodne](#) za monitorowanie stanu rzek odpowiadają głównie instytucje państwowe:

Inspekcja Ochrony Środowiska	Bada: – elementy biologiczne, – elementy fizykochemiczne, – elementy chemiczne, w tym substancje priorytetowe, – osady denne rzek i jezior.
Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy	Bada elementy hydrologiczne i morfologiczne.

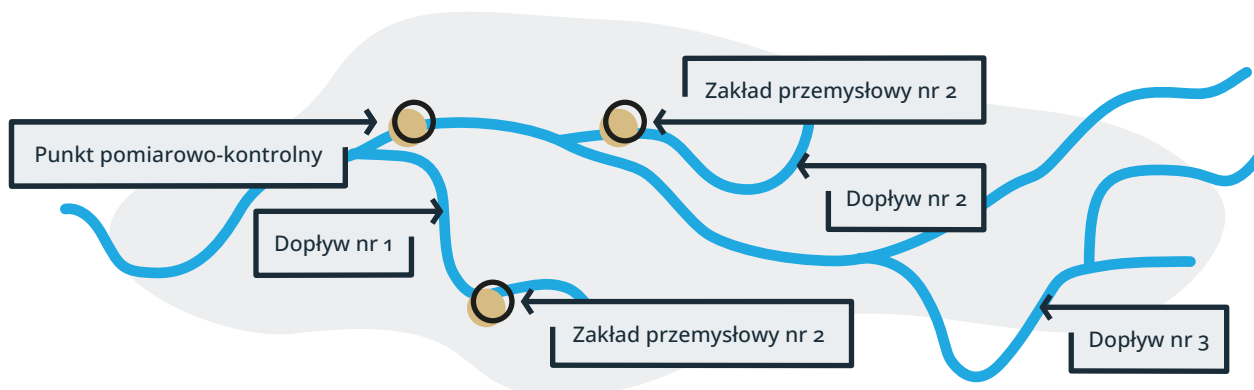
3.3. Gdzie się bada rzeki?

Badania wykonuje się w punktach pomiarowo-kontrolnych. Punkty pomiarowo-kontrolne wyznacza się zgodnie z wytycznymi wskazanymi w [Rozporządzeniu ws. monitoringu](#).

Z lokalizacją punktów w danym roku można zapoznać się na [stronie GIOŚ](#). Można tam pobrać zarówno pliki, w których wskazane są współrzędne geograficzne punktów pomiarowo-kontrolnych, jak i mapy z oznaczonymi graficznie punktami pomiarowo-kontrolnymi. Poniżej możesz zobaczyć mapę z nałożoną lokalizacją punktów pomiarowo-kontrolnych z 2024 r.

Punkty pomiarowo-kontrolne lokalizowane są w taki sposób, żeby prowadzone w nich pomiary pozwalały na ocenę stanu JCWP. Może się zdarzyć tak, że nie uwzględnia one konkretnego dopływu, w związku z tym mogą nie być reprezentatywne np. dla oceny wpływu jakiegoś zrzutu ścieków na stan rzeki. Taki przykład ilustruje poniższy rysunek.

Punkt pomiarowo-kontrolny nie uwzględnia zrzutów z Zakładu przemysłowego nr 1, które wpadają do dopływu nr 1 i dalej wpływają do głównej rzeki już za miejscem pomiarów. W tej sytuacji problemem może być również zbyt bliskie zlokalizowanie punktu pomiarowo-kontrolnego w stosunku do zakładu przemysłowego nr 2, co może spowodować, że ścieki z tego zakładu podwyższają parametry, które dalej wraz z biegiem rzeki się zmniejszają.

PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | Jeśli Twoim zdaniem punkt pomiarowo-kontrolny nie jest reprezentatywny, zgłoś tę informację do Inspekcji Ochrony Środowiska. Opisz, dlaczego punkt nie jest reprezentatywny i w jakie miejsce powinien zostać przeniesiony. Jeśli na reprezentatywność punktu pomiarowo-kontrolnego wpłynie nowa inwestycja (np. na ilustrowanym przykładzie – zakład przemysłowy nr 1 będzie dopiero budowany), weź udział w procedurze OOŚ, jeśli taka jest prowadzona i zgłoś ten problem.

Przejdź do [podrozdziału 5.2](#)

3.4. Jak często się bada rzeki?

W związku z tym, że celem państwowego monitoringu środowiska jest ocena osiągnięcia celów środowiskowych i planowanie w gospodarowaniu wodami, badania nie są prowadzone w sposób ciągły. Przepisy wskazują minimalną częstotliwość różnych badań w ciągu roku na obszarze jednej JCWP.

Na przykład, jeśli chodzi o elementy biologiczne, to fitoplankton w ciekach naturalnych bada się 6 razy w ciągu roku, a ichtiofaunę tylko raz. Z kolei tlen rozpuszczony, czyli element fizykochemiczny, bada się 12 razy w roku.

Przepisy regulujące zakres i częstotliwość monitoringu wód znajdziesz w załączniku 3 do [Rozporządzenia ws. monitoringu](#).

3.5. Jakie są standardy jakości rzek?

Klasyfikacja stanu ekologicznego polega na przypisaniu rzece jednej z pięciu klas:

Klasa stanu ekologicznego	Stan ekologiczny
I	bardzo dobry
II	dobry
III	umiarkowany
IV	słaby
V	zły

Podobnie jest z klasyfikacją potencjału ekologicznego:

Klasa potencjału ekologicznego	Potencjał ekologiczny
I	bardzo dobry
II	dobry
III	umiarkowany
IV	słaby
V	zły

Każdej klasie odpowiadają konkretne wartości badanych wskaźników. Co ważne, dla różnego typu cieków będziemy mieć różne parametry definiujące daną klasę. Co to są typy cieków? Załącznik nr 6 do [Rozporządzenia ws. klasyfikacji stanu wód](#) wyróżnia 20 typów cieków powierzchniowych. Każdemu typowi przypisany jest kod. Wygląda to w ten sposób:

Kod typu	Nazwa typu
PGT	Potok tatrzański
PGS	Potok sudecki
RW_krz	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu krzemianowym
RW_wap	Potok lub mała rzeka wyżynna na podłożu węglanowym
RWf_krz	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze krzemianowym
RWf_wap	Potok lub mała rzeka fliszowa o charakterze węglanowym
RsW_krz	Średnia rzeka na podłożu krzemianowym
RsW_wap	Średnia rzeka na podłożu węglanowym
PN	Potok lub strumień nizinny
PNp	Potok lub strumień nizinny piaszczysty
RzN	Rzeka nizinna
RwN	Wielka rzeka nizinna
PN_uj	Potok lub strumień przyujściowy pod wpływem wód słonych
RzN_uj	Rzeka przyujściowa pod wpływem wód słonych
P_org	Potok lub struga w dolinie o dużym udziale torfowisk
Rz_org	Rzeka w dolinie o dużym udziale torfowisk
P_poj	Potok w systemie rzeczno-jeziorowym Pojezierzy
Pl_poj	Potok w systemie rzeczno-jeziorowym Pojezierzy łososiowy
R_poj	Rzeka w systemie rzeczno-jeziorowym Pojezierzy
Rl_poj	Rzeka w systemie rzeczno-jeziorowym Pojezierzy łososiowa

Do każdej jednolitej części wód powierzchniowych w planie gospodarowania wodami przypisany jest konkretny typ ciek. To, jakim typem ciek jest interesująca nas jednolita część wód powierzchniowych, najłatwiej znaleźć w jej karcie charakterystyki.

W załączniku nr 7 do [Rozporządzenia ws. klasyfikacji stanu wód](#) określone są wartości graniczne dla wszystkich pięciu klas jakości. Przy czym dla każdego z typów cieków przypisano osobne wartości.

PRZYKŁAD | Spójrzmy na wartość wskaźnika zasolenia, czyli przewodności elektrolitycznej właściwej w 20°C. Żeby potok tatrzański był zakwalifikowany do klasy I, to wartość tego wskaźnika musi być mniejsza lub równa 200 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Żeby potok tego typu był klasy II, to wartość zasolenia powinna być większa niż 200 $\mu\text{S}/\text{cm}$ i mniejsza lub równa 300 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Jeśli przewodność elektrolityczna w potoku tatrzańskim wynosi więcej niż 300 $\mu\text{S}/\text{cm}$, to jest to już potok pozaklasowy.

PRZYKŁAD | Aby rzeka nizinna była zakwalifikowana do klasy I, to przewodność musi być mniejsza lub równa 420 $\mu\text{S}/\text{cm}$. Oznacza to, że rzeka nizinna może zostać uznana za ciek I klasy przy parametrach, które potok tatrzański kwalifikowałyby już jako ciek pozaklasowy.

Jeśli chodzi o stan chemiczny rzeki, to wyróżniamy tylko dwie klasy:

Klasa stanu chemicznego	Stan chemiczny
I	dobry
II	poniżej dobrego

Normy dla stanu chemicznego znajdziemy w załączniku nr 14 do [Rozporządzenia ws. klasyfikacji](#). Wymieniono tam wszystkie badane wskaźniki chemiczne i podano stężenie średnioroczne w wodzie, którego dany wskaźnik nie może przekroczyć.

3.6. Gdzie znajdę dane jakości wody w mojej rzece?

Dane znajdziesz na [portalu jakości wód powierzchniowych](#) prowadzonym przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Możesz z niego pobrać pliki zarówno z danymi archiwalnymi, jak i danymi bieżącymi zbieranymi przez Inspekcję Ochrony Środowiska.

Z oceną stanu konkretnej JCWP, przygotowaną na potrzeby planów gospodarowania wodami, możesz zapoznać się również w jej karcie charakterystyki.

Nie wszystkie jednolite części wód powierzchniowych są objęte badaniami. W takiej sytuacji ich stan jest ustalany na podstawie tzw. „oceny z przeniesienia”. Jest to metoda, w której bada się inną podobną jednolitą część wód powierzchniowych i przyjmuje się, że stan tej niebadanej będzie podobny.

PODPowiedź PRAWNICZKI | Możesz skorzystać z Twojego prawa do informacji! Masz możliwość zawnieść skargę do konkretnego wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podanie Ci konkretnych danych albo o surowe dane jeszcze przed obróbką. O tym, jak to zrobić, przeczytasz w podrozdziale 5.1. „Informacja to podstawa”.

Przejdź do [podrozdziału 5.1](#)

3.7. Co najbardziej szkodzi rzekom?

Wśród zanieczyszczeń rzek przepisy definiują substancje priorytetowe i substancje niebezpieczne.

Substancje priorytetowe to takie, które powodują zanieczyszczenie chemiczne wód powierzchniowych oraz zagrożenie, które może wiązać się z ostrą i chroniczną toksycznością dla organizmów wodnych, akumulacją zanieczyszczeń w ekosystemie oraz utratę siedlisk i różnorodności biologicznej, a także stanowić zagrożenie dla zdrowia ludzkiego.

Niektóre z substancji priorytetowych zostały określone jako niebezpieczne, czyli toksyczne, trwałe i podatne na bioakumulację (czyli zdolność organizmów do gromadzenia zanieczyszczeń np. metali ciężkich).

Emisje substancji priorytetowych do wód należy stopniowo ograniczać, zaś substancje niebezpieczne – stopniowo eliminować.

Wykaz tych substancji został określony w [Rozporządzeniu ws. substancji priorytetowych](#). Przykładami substancji priorytetowych są rtęć i jej związki, wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne (WWA) czy benzen. Przy tym jedynie dwa pierwsze uznane zostały za niebezpieczne.

Minister infrastruktury ma obowiązek sporządzić dla każdego obszaru dorzecza wykaz emisji, zrzutów oraz strat substancji priorytetowych, a następnie udostępnić ten wykaz w Biuletynie Informacji Publicznej.

Substancje szczególnie szkodliwe dla środowiska wodnego to substancje lub grupy substancji, które są toksyczne, trwałe oraz zdolne do bioakumulacji, a także inne substancje lub grupy substancji, których poziom osiąga stan niepokojący.

Rozporządzenie ws. substancji szczególnie szkodliwych [↗](#) zawiera dwa wykazy:

- wykaz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, które powodują zanieczyszczenie wód i które powinny być eliminowane – wśród nich znajdziemy np. substancje należące do grupy trwałych olejów mineralnych i węglowodorów ropopochodnych,
- wykaz substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, które powodują zanieczyszczenie wód i które powinny być ograniczane – wśród których znajdziemy np. nieorganiczne związki fosforu i fosfor niezwiązany.

Z kolei w **Rozporządzeniu ws. substancji szczególnie szkodliwych wymagających pozwolenia** [↗](#) znajdziemy wykaz substancji szczególnie szkodliwych, których wprowadzanie w ściekach przemysłowych do urządzeń kanalizacyjnych wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego.

Na marginesie można dodać, że część z tych substancji Komisja Europejska umieściła na **liście obserwacyjnej** [↗](#). Znajdują się na niej substancje, które tworzą znaczne ryzyko dla środowiska wodnego lub których rzeczywiste ryzyko dla środowiska wodnego nie jest znane. Wyniki monitoringu przekazuje się Komisji Europejskiej.

3.8. Jak monitoruje się ścieki trafiające do rzek?

W poprzednich podrozdziałach omówiliśmy kwestię jakości i monitorowania wody płynącej w naszych rzekach. Inną kwestią jest jakość i monitorowanie ścieków zrzucanych do tych rzek. W tym kontekście warto pamiętać o kilku zasadniczych różnicach.

Badanie jakości zrzucanych ścieków nie jest elementem państwowego monitoringu środowiska i nie jest wykonywane przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska.

To gdzie, jak często i pod kątem jakich substancji należy monitorować zrucane ścieki, jest każdorazowo określone w pozwoleniu wodnoprawnym. Również w pozwoleniu wodnoprawnym jest określone gdzie, jak często i pod kątem jakich substancji należy badać wody odbiornika (czyli rzeki, do której zrucane są ścieki). Badanie to wykonuje sam podmiot, który te ścieki zrucza. Jedynym sposobem weryfikacji tych danych jest kontrola przeprowadzona w zakładzie – przeczytasz o niej w podrozdziale 4.3. „Kontrola gospodarowania wodami”.

Przejdź do
[podrozdziału 4.3](#) [↗](#)

Niestety, pozwolenia wodnoprawne nie wymagają od wprowadzających ścieki do rzek wykonywania stałych pomiarów jakości ścieków. Zwykle pozwolenia zobowiązują do wykonywania pomiarów raz na dwa miesiące lub kwartał w dniu wybranym przez podmiot zrzucający ścieki.

Wyniki pomiarów otrzymują:

- Organ, który wydał pozwolenie (zwykle będzie to dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej, a w niektórych przypadkach dyrektor zarządu zlewni lub minister właściwy ds. gospodarki wodnej, w przypadku pozwolenia zintegrowanego – starosta lub marszałek województwa). Takie dane podmiot posiadający pozwolenie wodnoprawne musi przekazać do 1 marca każdego roku za rok poprzedni.
- Właściwy wojewódzki organ Inspekcji Ochrony Środowiska – a podmiot posiadający pozwolenie wodnoprawne ma na to:
 - 30 dni od dnia zakończenia kwartału, w którym pomiary zostały wykonane – w przypadku pomiarów okresowych wykonywanych częściej niż raz w miesiącu,
 - 30 dni od dnia zakończenia pomiaru – w pozostałych przypadkach.

PODPÓWIEŹ PRAWNICZKI | Pamiętaj, że możesz skorzystać z Twojego prawa do informacji! Masz możliwość zawniioskować do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska lub organu wydającego pozwolenie o podanie Ci danych dostarczonych przez podmiot zrzucający ścieki. O tym, jak to zrobić, przeczytasz w podrozdziale 5.1. „Informacja to podstawa”.

Przejdź do [podrozdziału 5.1](#)

Inną ważną różnicą w badaniu i ocenie jakości wód powierzchniowych oraz ścieków do nich zrzucanych są różnice w mierzonych parametrach. Dopuszczalne wartości substancji dla ścieków zostały określone w [Rozporządzeniu ws. substancji szczególnie szkodliwych](#). Z kolei to, co mierzy się w ramach państwowego monitoringu środowiska, zostało określone w [Rozporządzeniu ws. monitoringu](#).

Niestety to, co monitoruje przedsiębiorca zrzucający ścieki, a to, co mierzy się w ramach państwowego monitoringu środowiska, nie zawsze jest ze sobą zbieżne. Naczelnym przykładem jest tu parametr zasolenia.

Pozwolenie wodnoprawne wydaje się na zrzut chlorków i siarczanów i to właśnie te substancje mierzy przedsiębiorca w zrzucanych przez siebie ściekach. Z kolei Inspekcja Ochrony Środowiska już w rzece bada przewodność elektrolityczną właściwą w 20°C. Niestety nie ma prostego wzoru, który pozwoliłby na przeliczenie stężenia chlorków i siarczanów na przewodność elektrolityczną. W związku z tym badane są dwa różne parametry, których nie sposób ze sobą porównać.

Problem pojawia się w momencie, w którym chcemy sprawdzić wpływ danego zrzutu na stan rzeki. Jesteśmy w stanie ocenić na podstawie modelowania, w jaki sposób chlorki i siarczany będą rozpuszczały się w wodzie wraz z nurtem rzeki. Nie jesteśmy jednak w stanie porównać tych danych z celem środowiskowym ani z danymi pomiarowymi. W związku z tym ocena wpływu danego przedsięwzięcia na środowisko wodne jest utrudniona.

4

OCHRONA WÓD – POZWOLENIA, KONTROLE, KARY

W tym rozdziale pochylimy się nad działalnością podmiotów gospodarczych, korzystających z wód i mogących szkodzić środowisku.

4.1. Kto i jak może korzystać z wód?

Kąpiel w jeziorze, pływanie kajakiem po rzece, odwodnienie uprawy rolniczej czy odprowadzanie ścieków – to wszystko jest uregulowanym w ustawie Prawo wodne korzystaniem z wód. Prawo reguluje co i na jakich zasadach możemy robić w wodach.

Powszechne korzystanie z wód

Podstawa prawna:
Art. 32 ust. 1 i 2 [Prawo wodne](#)

W polskim prawie obowiązuje zasada powszechnego korzystania z wód. Każdemu przysługuje prawo do korzystania z publicznych śródlądowych wód powierzchniowych, morskich wód wewnętrznych oraz z wód morza terytorialnego, chyba że przepisy wyłączają tę zasadę w konkretnym przypadku.

Oznacza to, że każda osoba może korzystać z wód dla zaspokojenia swoich potrzeb osobistych, potrzeb gospodarstwa domowego lub rolnego bez stosowania specjalnych urządzeń technicznych. Każda osoba może także korzystać z wód do wypoczynku, uprawiania turystyki, sportów wodnych oraz (na zasadach określonych w odrębnych przepisach) amatorskiego połowu ryb. Na te aktywności nie potrzeba pozwolenia.

Zwykłe korzystanie z wód

Podstawa prawna:

Art. 33 [Prawo wodne](#)

Prawo do zwykłego korzystania z wód służy zaspokojeniu potrzeb własnego gospodarstwa domowego lub własnego gospodarstwa rolnego. Dotyczy ono wód, które stanowią Twoją własność oraz wód podziemnych znajdujących się na należącym do Ciebie terenie.

Prawo do zwykłego korzystania z wód nie wymaga żadnego dodatkowego pozwolenia, ale nie uprawnia do wykonywania urządzeń wodnych bez wymaganej zgody wodnoprawnej.

Urządzenia wodne to takie budowle czy urządzenia, które służą do kształtowania zasobów wodnych lub do korzystania z tych zasobów. Będą to np. budowle piętrzące, kanały, rowy, stawy, obiekty służące do ujmowania wody, obiekty energetyki wodnej czy bulwary, nabrzeża, pomosty i przystanie.

Zwykłe korzystanie z wód obejmuje:

- pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych w ilości średniorocznie nieprzekraczającej 5 m³ na dobę,
- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi w ilości nieprzekraczającej łącznie 5 m³ na dobę.

Szczególne korzystanie z wód

Podstawa prawna:

Art. 34 i art. 395 [Prawo wodne](#)

Szczególne korzystanie z wód wykracza poza powszechne i zwykłe korzystanie. Obejmuje szereg przypadków wskazanych w ustawie Prawo wodne, w tym m.in.

- odwadnianie gruntów i upraw,
- użytkowanie wody znajdującej się w stawach i rowach,
- rybackie korzystanie ze śródlądowych wód powierzchniowych,
- wykorzystywanie wód do celów żeglugi oraz spławu,
- wprowadzanie ścieków przemysłowych z substancjami szczególnie szkodliwymi dla środowiska wodnego do urządzeń kanalizacyjnych, które są własnością innych podmiotów,

- wydobywanie z wód powierzchniowych (w tym z morskich wód wewnętrznych wraz z wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej oraz wód morza terytorialnego) kamienia, żwiru, piasku oraz innych materiałów, a także wycinanie roślin z wód lub brzegu,
- rolnicze wykorzystanie ścieków, jeżeli ich łączna ilość jest większa niż 5 m³ na dobę.

Pełny katalog działań kwalifikujących się jako szczególne korzystanie z wód znajdziesz w ustawie [Prawo wodne](#) ↗.

Na szczególne korzystanie z wód konieczna jest co do zasady zgoda wodnoprawna. Zgoda musi być uzyskana np. na odwadnianie wykopów budowlanych, wydobywanie żwiru z rzeki czy nawadnianie upraw. Ustawa przewiduje jednak wyjątki, kiedy takiej zgody nie trzeba uzyskiwać – np. w przypadku uprawiania żeglugi na śródlądowych drogach wodnych czy rybackiego korzystania ze śródlądowych wód powierzchniowych.

Usługi wodne

Podstawa prawna:
Art. 35 [Prawo wodne](#) ↗

Kolejnym sposobem korzystania z wód są usługi wodne. Najbardziej ingerują w środowisko wodne, dlatego są obarczone największymi wymogami prawnymi. Polegają one na zapewnieniu gospodarstwom domowym, podmiotom publicznym oraz podmiotom prowadzącym działalność gospodarczą możliwości korzystania z wód w zakresie wykraczającym poza zakres powszechnego korzystania z wód, zwykłego korzystania z wód oraz szczególnego korzystania z wód.

Usługi wodne obejmują:

- pobór wód podziemnych lub wód powierzchniowych,
- piętrzenie, magazynowanie lub retencjonowanie wód podziemnych i wód powierzchniowych oraz korzystanie z tych wód,
- uzdatnianie wód podziemnych i powierzchniowych oraz ich dystrybucję,
- odbiór i oczyszczanie ścieków,
- wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, obejmujące także wprowadzanie ścieków do urządzeń wodnych,
- korzystanie z wód do celów energetyki, w tym energetyki wodnej,

- odprowadzanie do wód lub do urządzeń wodnych – wód opadowych lub roztopowych, ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzania opadów atmosferycznych albo w systemy kanalizacji zbiorczej w granicach administracyjnych miast,
- trwałe odwadnianie gruntów, obiektów lub wykopów budowlanych oraz zakładów górniczych, a także odprowadzanie do wód – wód pochodzących z odwodnienia gruntów w granicach administracyjnych miast,
- odprowadzanie do wód lub do ziemi wód pobranych i niewykorzystanych.

Usługi wodne wymagają zgody wodnoprawnej. Co więcej, podlegają opłatom ustalonym zgodnie z ustawą [Prawo wodne](#).

PODPowiedź PRAWNICZKI | Pamiętaj o swoim prawie do informacji. Jeśli chcesz się dowiedzieć, czy dany podmiot posiada zgodę wodnoprawną, możesz o to zapytać w trybie informacji publicznej. Swoje pytanie skieruj do organu, który wydaje konkretne zgody wodnoprawne. Dokładny podział kompetencji znajdziesz w art. 397 ust. 1 i 2 [Prawa wodnego](#).

4.2. Pozwolenia

Kilka rodzajów pozwoleń sankcjonujących korzystanie z wód nazywa się zbiorczo zgodą wodnoprawną. Jest to parasolowe pojęcie, które obejmuje cztery rodzaje różnych decyzji administracyjnych. Warto orientować się w tej terminologii, żeby sprawniej poruszać się po zagadnieniach związanych z prawem wodnym.

Zgoda wodnoprawna

Zgody wodnoprawne wydawane są na podstawie ustawy [Prawo wodne](#) ↗.

Pozwolenie wodnoprawne pozwala na korzystanie z wód. Z punktu widzenia zanieczyszczeń rzek to właśnie pozwolenie wodnoprawne będzie najważniejszym typem zgody wodnoprawnej. Zostanie ono w szczególności omówione poniżej. Zgłoszenie wodnoprawne to również decyzja pozwalająca na korzystanie z wód, jednak wydaje się ją w przypadku działań czy inwestycji mniejszych i mniej ingerujących w wody.

PRZYKŁAD | Co do zasady na wykonanie urządzeń wodnych trzeba uzyskać pozwolenie wodnoprawne. Urządzenia wodne to np. budowle piętrzące, przeciwpowodziowe, kanały, rowy, sztuczne zbiorniki wodne, stawy czy obiekty energetyki wodnej. Jednak w przypadku urządzeń wodnych, które mają służyć do wprowadzania do ziemi ścieków oczyszczonych w przydomowej oczyszczalni trzeba uzyskać jedynie **zgłoszenie wodnoprawne**.

W niektórych przypadkach pozwolenie wodnoprawne może zostać zastąpione **pozwoleniem zintegrowanym**. Będzie tak, kiedy prowadzenie danej instalacji wpływa na środowisko jako całość (czyli nie tylko wody, ale np. również powietrze). Wtedy wydaje się jedno pozwolenie zintegrowane dla całej instalacji. Pozwolenie zintegrowane nie jest zgodą wodnoprawną. Jest uregulowane w innym akcie prawnym – ustawie [Prawo ochrony środowiska](#) ↗.

Ocena wodnoprawna to decyzja administracyjna stwierdzająca wpływ planowanego korzystania z wód na osiągnięcie celów środowiskowych. Przypadki, w których musi zostać uzyskana, zostały wymienione w [Rozporządzeniu ws. oceny wodnoprawnej](#) ↗.

Ostatnim typem zgody wodnoprawnej jest **zwolnienie od zakazów** związanych z wprowadzaniem ścieków do wód i ziemi i działaniami wpływającymi na szczelność lub stabilność wałów przeciwpowodziowych.

W dalszej części rozdziału omówimy tylko pozwolenie wodnoprawne oraz pozwolenie zintegrowane ze względu na to, że to one mają największe znaczenie w kontekście zanieczyszczenia wód. Omówimy także decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, która nie jest zgodą wodnoprawną, ale może mieć duże znaczenie dla ochrony wód przed zanieczyszczeniami.

Pozwolenie wodnoprawne

Podstawa prawna:

art. 389 i n. [Prawo wodne](#) ↗

Pozwolenie wodnoprawne wymagane jest na usługi wodne, czyli wszystkie działania opisane w podrozdziale o usługach wodnych powyżej. Oznacza to, że na wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi konieczne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego.

Pozostałe przypadki, w których wydaje się pozwolenie wodnoprawne – zob. art. 389 i 390 ust. 1 [Prawa wodnego](#) ↗.

Procedura wydawania pozwolenia wodnoprawnego jest uregulowana w ustawie [Prawo wodne](#) ↗.

Pozwolenie wodnoprawne wydaje właściwy organ Wód Polskich. Będzie to co do zasady dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej, choć w niektórych wypadkach decyzja należy do dyrektora zarządu zlewni. Dokładny podział kompetencji pomiędzy te dwa organy Wód Polskich można znaleźć w art. 397 ust. 1 i 2 [Prawa wodnego](#) ↗.

PODPowiedź PRAWNICZKI | Jeśli chcesz wiedzieć, czy przed organem toczy się postępowanie o wydanie pozwolenia wodnoprawnego, pamiętaj o przysługującym Ci prawie do informacji publicznej. W tym trybie możesz zapytać, czy konkretny podmiot (np. lokalna fabryka) złożył wniosek o udzielenie pozwolenia wodnoprawnego. Możesz zapytać także o to, jaka jest sygnatura sprawy, jakie usługi wodne obejmuje wniosek, w jakiej dacie go złożono. Możesz również zadać pytanie, czy toczą się postępowania w sprawie wydania pozwoleń wodnoprawnych na zrzut ścieków do konkretnej JCWP.

Pamiętaj, że informacje o wszystkich zgłoszeniach i złożonych wnioskach znajdziesz również w [Biuletynie Informacji Publicznej Wód Polskich](#) ↗ w zakładce „Ogłoszenia i zawiadomienia”.

Pozwolenie zintegrowane

Podstawa prawna:Art. 182 [Prawo wodne](#) ↗

Pozwolenie wodnoprawne nie jest wymagane w przypadku posiadania pozwolenia zintegrowanego. Jest to szczególny rodzaj pozwolenia wydawanego w przypadku instalacji, której funkcjonowanie – ze względu na rodzaj i skalę prowadzonej w niej działalności – może powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości.

Instalacje, które wymagają pozwolenia zintegrowanego, zostały wymienione w [Rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie rodzajów instalacji mogących powodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości](#) ↗. Będą to na przykład oczyszczalnie ścieków, elektrownie, instalacje do produkcji i obróbki metali czy różnego rodzaju instalacje w przemyśle chemicznym.

Sposób i warunki wydawania pozwoleń zintegrowanych reguluje ustawa [Prawo ochrony środowiska](#) ↗.

PODPowiedź PRAWNICZKI | Pozwolenia zintegrowane wydaje starosta lub marszałek województwa. Pozwolenia oraz ich zmiany muszą być dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej tych organów. Tam możesz znaleźć ich treść.

Pozwolenie wodnoprawne a pozwolenie zintegrowane – różnice

Podstawa prawna:art. 185 ust. 1a [Prawo ochrony środowiska](#) ↗

Choć pozwolenie zintegrowane ma zastępować pozwolenie wodnoprawne, to w praktyce procedura ich wydawania różni się w kilku istotnych elementach.

Pozwolenie wodnoprawne wydaje organ Wód Polskich (dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej lub dyrektor zarządu zlewni), natomiast pozwolenie zintegrowane – starosta lub marszałek województwa. W przypadku pozwoleń zintegrowanych obejmujących korzystanie z wód polegające na poborze wód lub wprowadzaniu ścieków do wód lub ziemi Wody Polskie są stroną postępowania.

Postępowania różnią się w kontekście zapewnienia udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i możliwości udziału organizacji społecznych. W przypadku pozwolenia wodnoprawnego udział organizacji społecznych, a także udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji jest wyłączony. Jeśli chodzi o pozwolenia zintegrowane, udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz udział organizacji jest on zagwarantowany w niektórych przypadkach. Więcej na temat różnic w wydawaniu obu rodzajów pozwoleń znajdziesz w [Białej księdze polskich rzek](#).

Korzystanie z wód bez pozwolenia lub z przekroczeniem pozwolenia

Korzystanie z wód bez pozwolenia

Korzystanie z wód bez pozwolenia podlega administracyjnej karze pieniężnej.

Karze tej podlega każdy, kto bez uzyskania odpowiedniej zgody wodnoprawnej korzysta z wód, wykonuje urządzenia wodne, roboty w wodach lub inne działania wymagające takiej zgody.

Karę tę wymierza właściwy organ Wód Polskich, a w odniesieniu do Wód Polskich – minister właściwy do spraw gospodarki wodnej.

W przypadku dokonywania poboru wód podziemnych lub wód powierzchniowych oraz wprowadzania ścieków bez wymaganego pozwolenia karę wymierza się w wysokości 500 proc. opłaty zmiennej. Opłata zmienna to opłata za usługi wodne, której wysokość jest zależna od ilości i jakości ścieków wprowadzanych w ramach pozwolenia wodnoprawnego albo pozwolenia zintegrowanego.

Podobnie w przypadku odprowadzania wód opadowych ujętych w otwarte lub zamknięte systemy kanalizacji deszczowej służące do odprowadzania opadów atmosferycznych albo systemy kanalizacji zbiorczej w granicach administracyjnych miast do wód – kara pieniężna stanowi 500 proc. opłaty zmiennej.

Jeśli w toku prowadzonej kontroli Wody Polskie ustalą, że zakład działa bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego, właściwy organ Wód Polskich może – w drodze decyzji – zakazać korzystania z wód. Decyzji nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności. Więcej o kontroli przeczytasz w podrozdziale 4.3. „Kontrola gospodarowania wodami”.

Przejdź do
[podrozdziału 4.3](#)

Korzystanie z wód z przekroczeniem pozwolenia

Jeśli dany podmiot korzysta z wód z przekroczeniem pozwolenia, stosowany jest reżim opłat podwyższonych, które nakłada Inspekcja Ochrony Środowiska.

Przekroczenia określonych w pozwoleniu warunków wprowadzania ścieków mogą być stwierdzone na podstawie pomiarów prowadzonych przez sam zakład, ale też innych środków dowodowych niezbędnych do ustalenia wielkości przekroczenia. Takim innym środkiem dowodowym mogą być np. wyniki przeprowadzonej kontroli.

Korzystanie z wód lub wykonywanie urządzeń wodnych z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym lub pozwoleniu zintegrowanym podlega również sankcji karnej. Jest to wykroczenie zagrożone karą aresztu, ograniczenia wolności albo grzywny w wysokości od 1 tys. zł do 7,5 tys. zł.

Tej samej karze podlega ten, kto nie wykonuje obowiązków określonych w decyzji stwierdzającej wygaśnięcie lub cofnięcie pozwolenia wodnoprawnego.

Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach

Jeśli omawiamy decyzje administracyjne istotne z punktu widzenia ochrony wód, trzeba także wspomnieć o decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (zwanej potocznie decyzją środowiskową).

Jest to decyzja, którą inwestor musi uzyskać przed realizacją konkretnej inwestycji lub jej modyfikacją. Nie jest ona zatem pozwoleniem na konkretne korzystanie z wód, ale określa warunki tego korzystania tak, żeby jak najmniej szkodziło ono środowisku. To na podstawie decyzji środowiskowej są następnie wydawane wszystkie pozwolenia.

W decyzji określa się środowiskowe uwarunkowania przedsięwzięcia, czyli konkretne działania i sposoby ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko. W treści decyzji znajdują się warunki, które inwestor musi spełnić w fazie realizacji, eksploatacji lub użytkowania oraz ewentualnej likwidacji przedsięwzięcia.

Kiedy wymaga się decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach?

Decyzje określające środowiskowe uwarunkowania przedsięwzięcia należy uzyskać przed realizacją przedsięwzięć wskazanych w **Rozporządzeniu w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko** [↗](#). Rozporządzenie to zawiera dwa wykazy przedsięwzięć:

- takie, które muszą uzyskać decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach poprzedzoną oceną oddziaływania na środowisko (OOS),
- takie, które muszą uzyskać decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach, która może, ale nie musi być poprzedzona oceną oddziaływania na środowisko.

Czym jest ocena oddziaływania na środowisko? [↗](#)

PODPowiedź PRAWNICZKI | Przedsięwzięcia, które muszą uzyskać decyzję środowiskową poprzedzoną oceną oddziaływania na środowisko są fachowo nazywane przedsięwzięciami mogącymi zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Są one wymienione w § 2 **Rozporządzenia w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko** [↗](#). Z kolei przedsięwzięcia, przed którymi ocena oddziaływania na środowisko jest fakultatywna, nazywane są przedsięwzięciami mogącymi potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Ich listę znajdziesz w § 3 **Rozporządzenia w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko** [↗](#).

Przykłady przedsięwzięć, które muszą uzyskać decyzję środowiskową poprzedzoną oceną oddziaływania na środowisko to:

- zapory lub inne urządzenia przeznaczone do zatrzymywania i stałego retencjonowania (gromadzenia) nie mniej niż 10 mln m³ wody,
- budowle piętrzące o wysokości piętrzenia wody nie mniejszej niż 5 m,
- urządzenia lub zespoły urządzeń umożliwiające pobór wód podziemnych lub sztuczne systemy zasilania wód podziemnych, o zdolności poboru wody nie mniejszej niż 1100 m³ na godzinę,
- większe instalacje do oczyszczania ścieków.

Przykłady przedsięwzięć, które muszą uzyskać decyzję środowiskową, która może, ale nie musi być poprzedzona oceną oddziaływania na środowisko to:

- elektrownie wodne,
- przystanie śródlądowe dla nie mniej niż 10-ciu statków lub wykorzystujące linię brzegową na długości większej niż 20 m,
- budowle przeciwpowodziowe,

- niektóre mniejsze budowle piętrzące, w szczególności na obszarach objętych formami ochrony przyrody,
- kanały,
- rurociągi wodociągowe magistralne do przesyłania wody oraz przewody wodociągowe magistralne doprowadzające wodę od stacji uzdatniania do przewodów wodociągowych rozdzielczych,
- mniejsze instalacje do oczyszczania ścieków,
- instalacje do oczyszczania ścieków przemysłowych,
- większość sieci kanalizacyjnych o całkowitej długości przedsięwzięcia nie mniejszej niż 1 km.

Oprócz tych przedsięwzięć, które bezpośrednio dotyczą ingerencji w wody, decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach jest wymagana także przed przedsięwzięciami, które mogą wiązać się z korzystaniem z wód. Będą one należeć do grupy wymagającej oceny oddziaływania na środowisko lub do grupy, gdzie ta ocena nie jest obowiązkowa w zależności od parametrów. Są to np.:

- elektrownie, które mogą wykorzystywać wodę w systemach chłodzenia,
- instalacje do wytopu stali i żelaza, a także do wytopu i przeróbki innych metali, które zrzucają do rzek ścieki przemysłowe w postaci np. wód chłodniczych i ścieków koksowniczych,
- produkcja papieru, do której zużywa się duże ilości wody i która generuje ścieki,
- wydobywanie kopalin ze złoża wiążące się z koniecznością odwadniania oraz odprowadzania tych wód dołowych do rzek.

Czym jest ocena oddziaływania na środowisko (OOS)?

Jak wspomniano w poprzednim podrozdziale, niektóre przedsięwzięcia wymagają bezwzględnie przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, a w niektórych przypadkach jest ona fakultatywna.

Wyjaśnijmy najpierw czym jest OOS. Jest to postępowanie, w którym szczegółowo weryfikuje się wpływ planowanego przedsięwzięcia na środowisko. Wymaga ono od inwestora przedłożenia raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Procedura obejmuje weryfikację raportu, uzyskanie wymaganych ustawą opinii i uzgodnień oraz zapewnienie możliwości udziału społeczeństwa w postępowaniu. Zatem możliwość złożenia uwag i wniosków będziesz mieć tylko wtedy, gdy dla przedsięwzięcia przeprowadzana jest ocena oddziaływania na środowisko.

Przejdź do
podrozdziału 5.2 [↗](#)

W przypadku grupy przedsięwzięć, wymienionych w **Rozporządzeniu w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko** ocena oddziaływania na środowisko jest fakultatywna. O tym, czy będzie ona przeprowadzana, decyduje organ wydający decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach. Podejmując decyzję bierze pod uwagę m.in. skalę przedsięwzięcia, kumulowanie się oddziaływań, emisji i innych uciążliwości, a także usytuowania przedsięwzięcia. Jeżeli z karty informacyjnej przedsięwzięcia (KIP) wynika, że realizacja przedsięwzięcia może spowodować nieosiągnięcie celów środowiskowych zawartych w planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, obowiązkowo stwierdza się konieczność wykonania OOS.

Czym w praktyce różni się sytuacja, w której przeprowadzana jest ocena oddziaływania na środowisko od tej, kiedy się jej nie przeprowadza?

Ocena oddziaływania na środowisko

Investor ma obowiązek sporządzić obszerny raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko.

W trakcie procedury uzyskuje się uzgodnienia i opinie organów specjalistycznych (jak np. RDOŚ, czy Państwowa Inspekcja Sanitarna).

Zapewniony jest udział społeczeństwa – tzn. możliwość składania uwag i wniosków.

Przygotowuje się opis wariantów przedsięwzięcia:

- wariantu wybranego do realizacji,
- racjonalnego wariantu alternatywnego,
- racjonalnego wariantu najkorzystniejszego dla środowiska.

Brak oceny oddziaływania na środowisko

Investor nie sporządza raportu. Przedstawia organowi kartę informacyjną przedsięwzięcia (KIP), która zawiera podstawowe informacje na temat inwestycji.

Nie ma wymogu uzyskania uzgodnień i opinii organów specjalistycznych.

Nie przewiduje się możliwości składania uwag i wniosków.

Nie ma obowiązku opisywania różnych wariantów przedsięwzięcia.

Kto wydaje decyzję środowiskową?

Decyzję środowiskową w większości przypadków będzie wydawać:

- wójt, burmistrz lub prezydent miasta,
- regionalny dyrektor ochrony środowiska.

Podział kompetencji znajduje się w art. 75 [ustawy o ocenach oddziaływania na środowisko](#) ↗.

Kiedy organ może odmówić wydania decyzji środowiskowej?

Odmowa wydania decyzji środowiskowej to tak naprawdę odmowa zgody na realizację inwestycji. Bez decyzji inwestor nie będzie mógł uzyskać szeregu pozwoleń, do których wymagana jest decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach.

Organ może odmówić wydania decyzji tylko w ściśle określonych przypadkach:

- gdy nie ma możliwości realizacji przedsięwzięcia we wskazanych wariantach, a wnioskodawca nie zgadza się na wskazanie w decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wariantu dopuszczonego do realizacji,
- przedsięwzięcie może znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000,
- przedsięwzięcie wpływa negatywnie na możliwość osiągnięcia celów środowiskowych, a nie zachodzą warunki przyznania odstępstwa.

Jeżeli z oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko wynika brak możliwości realizacji przedsięwzięcia w wariantcie proponowanym przez wnioskodawcę, organ za zgodą wnioskodawcy wskazuje w decyzji wariant dopuszczony do realizacji spośród wariantów opisanych w raporcie.

PODPOWIEŹ PRAWNICZKI | Odmowa wydania decyzji środowiskowej jest sytuacją dość rzadką i zachodzi tylko w bardzo ściśle określonych przypadkach. Jednak pamiętaj, że nie zawsze rozwiązaniem Twojego problemu będzie odmowa zgody na realizację przedsięwzięcia. W decyzji środowiskowej mogą zostać zawarte ważne zapisy, które zniwelują wpływ inwestycji na środowisko lub jej uciążliwość dla społeczności lokalnej. O tym, w jaki sposób możesz wpłynąć na kształt decyzji środowiskowej, przeczytasz w podrozdziale 5.2. „Nic o nas bez nas – udział w konsultacjach”.

Przejdź do [podrozdziału 5.2](#) ↗

4.3. Kontrola gospodarowania wodami

Kontrolę gospodarowania wodami regulują przepisy ustawy [Prawo wodne](#) ↗, a w stosunku do przedsiębiorców również ustawy [Prawo przedsiębiorców](#) ↗. Ważnym aktem prawnym w kontekście kontroli będzie także [ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska](#) ↗.

Kto co kontroluje?

Za kontrolę gospodarowania wodami odpowiedzialnych jest kilka podmiotów.

Wody Polskie odpowiadają za kontrolę gospodarowania wodami w zakresie:

- korzystania z wód oraz ochrony zasobów wodnych,
- przestrzegania warunków ustalonych w decyzjach wydanych na podstawie ustawy,
- przestrzegania warunków ustalonych w pozwoleniach zintegrowanych,
- wykonywania urządzeń wodnych,
- utrzymywania wód oraz urządzeń wodnych,
- przestrzegania nałożonych na właścicieli gruntów obowiązków oraz ograniczeń,
- przestrzegania warunków obowiązujących w strefach ochronnych i obszarach ochronnych,
- przestrzegania warunków obowiązujących na wałach przeciwpowodziowych oraz na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią,
- stanu zabezpieczenia przed powodzią oraz przebiegu usuwania skutków powodzi związanych z utrzymaniem wód oraz urządzeń wodnych,
- ustawiania i utrzymywania stałych urządzeń pomiarowych na brzegach i w wodach,
- wykonywania w pobliżu urządzeń wodnych robót lub czynności, które mogą zagrażać tym urządzeniom lub spowodować ich uszkodzenie,
- usuwania szkód związanych z ruchem zakładu górniczego w zakresie gospodarki wodnej.

Jeśli to Wody Polskie są inwestorem, to w stosunku do nich kontrolę w powyższym zakresie wykonuje minister właściwy do spraw gospodarki wodnej.

Ważną rolę w kontroli gospodarowania wodami pełni także **Inspekcja Ochrony Środowiska**. Jest ona odpowiedzialna za kontrolę:

- przestrzegania przepisów o ochronie środowiska i warunków ustalonych w pozwoleniach wodnoprawnych i zintegrowanych wydanych w zakresie pobranych wód oraz ochrony wód przed zanieczyszczeniami,
- przestrzegania zakresu, częstotliwości i sposobu prowadzenia pomiarów wielkości emisji i jej wpływu na stan środowiska,
- przestrzegania nałożonych na właścicieli gruntów obowiązków oraz ograniczeń w zakresie stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną.

PODPowiedź PRAWNICZKI | Do Wód Polskich zwróć się o kontrolę, jeśli podejrzewasz, że dany podmiot korzysta z wód bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego. Również do Wód Polskich zgłoś zrzut ścieków do rzeki, którego nie jesteś w stanie połączyć z konkretnym podmiotem, ale podejrzewasz, że może być to wylot nielegalny. Z kolei do WIOŚ zgłoś się, jeśli podejrzewasz, że dany podmiot nie dotrzymuje wymogów ustalonych w pozwoleniu wodnoprawnym. Do WIOŚ zgłoś także wszelkie zanieczyszczenia wód, a także martwe ryby. To też także WIOŚ będzie odpowiedzialny za wysypiska śmieci znajdujące się nad wodą.

Uwaga! Inspekcja Ochrony Środowiska co do zasady kontroluje podmioty korzystające ze środowiska, tzn. przedsiębiorców. Osoby fizyczne kontroluje tylko, jeśli korzystają ze środowiska w zakresie, w jakim korzystanie ze środowiska wymaga pozwolenia. Zatem Inspekcji Ochrony Środowiska nie może kontrolować osób fizycznych w zakresie, w jakim korzystanie ze środowiska nie wymaga pozwolenia. Osoby fizyczne, co do których podejrzewasz, że szkodzą środowisku, powinny być zgłaszane do właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta.

Trzecią instytucją uprawnioną do kontroli gospodarowania wodami jest **Państwowa Inspekcja Sanitarna**. Kontroluje ona stan jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli.

W związku z tym, że ta publikacja skupia się głównie na problemie ścieków przemysłowych, a nie na wodach przeznaczonych do spożycia i kąpieliskach – w dalszej części nacisk zostanie położony na uprawnienia Inspekcji Ochrony Środowiska i Wód Polskich.

W 2023 r. **specustawą odrzańską** [↗](#) wprowadzony został nowy podmiot odpowiedzialny za kontrolę gospodarowania wodami – **Inspekcja Wodna**. Miała to być jednostka w strukturze Wód Polskich, której przyznano szczególne kompetencje kontrolne. Wprowadzenie takiego podmiotu było szeroko krytykowane przez organizacje społeczne, a wraz ze zmianą rządu zmieniło się podejście do powołania tej instytucji. Przepisy o Inspekcji Wodnej już obowiązują, jednak mają zostać wykreślone z ustawy wraz z planowaną wkrótce nowelizacją specustawy odrzańskiej. W związku z tym nie zostaną omówione na łamach tego podręcznika.

Kontrole mogą być przeprowadzane w terenie, np. w konkretnym zakładzie czy przy rzece, ale też mogą polegać na analizie dokumentów.

Wszczęcie kontroli

Przepisy nie przewidują konkretnych przesłanek czy sytuacji, kiedy właściwe organy powinny wszcząć kontrolę gospodarowania wodami w stosunku do danego podmiotu. Przepisy nieco inaczej regulują kontrole prowadzone przez Inspekcję Ochrony Środowiska i kontrole prowadzone przez Wody Polskie.

Inspekcja Ochrony Środowiska wykonuje kontrole planowe i pozaplanowe.

Kontrole planowe są ustalone w planach kontroli z uwzględnieniem potrzeby zapewnienia systematycznej oceny zagrożeń życia i zdrowia ludzi oraz środowiska, w szczególności wynikających z działalności podmiotów korzystających ze środowiska.

PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | Plan kontroli jest informacją o środowisku. Możesz skorzystać z Twojego prawa do informacji i wnioskować o dostęp do niego.

Zobacz też
[podrozdział 5.1](#)

Z kolei kontrole pozaplanowe mogą być przeprowadzane na wniosek organów administracji publicznej lub podmiotów, którym przepisy szczególne dają prawo występować z takim wnioskiem. Pozaplanowo wykonywane są także kontrole interwencyjne.

Ze wszystkich typów kontroli nas najbardziej interesują kontrole interwencyjne. Są to kontrole przeprowadzane w związku z rozpatrywaniem skarg i interwencji dotyczących zanieczyszczenia środowiska lub podejrzenia wystąpienia takiego zanieczyszczenia, wystąpienia poważnych awarii lub w celu przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia.

Kontrole prowadzone przez Wody Polskie nie są analogicznie podzielone na kontrole planowe i interwencyjne. Wykonywanie kontroli gospodarowania wodami jest jednym z zadań organów Wód Polskich, które zostało wymienione wprost w ustawie. Powinny one zatem wszcząć kontrolę w każdej sytuacji, w której powzmą uzasadnione podejrzenie, że w dany podmiot może postępować sprzecznie z prawem.

Jak zwrócić uwagę organu kontrolnego na problem?

Skieruj do organu wniosek o podjęcie kontroli. Przepisy nie informują, jakie konkretnie elementy powinien zawierać taki wniosek, w związku z tym masz tu dość dużą swobodę. Aby był on jak najbardziej skuteczny, powinien jednak zawierać następujące elementy:

- opis sytuacji, w związku z którą uważasz, że powinna zostać podjęta interwencja – w tym miejsce, czas i dokładne okoliczności,
- dowody na wykazanie okoliczności, które opisujesz – zdjęcia, filmy, wyniki przeprowadzonych przez Ciebie badań,
- dane podmiotu, który według Ciebie należy skontrolować (jeśli jesteś w stanie go zidentyfikować),
- opis działań, które do tej pory zostały podjęte przez Ciebie lub przez inne osoby i podmioty,
- wprost sformułowany wniosek o przeprowadzenie kontroli interwencyjnej.

Jeśli problem zgłaszasz do Inspekcji Ochrony Środowiska możesz skorzystać z [przygotowanego formularza](#).

Co zrobić, jeśli organ zignoruje mój wniosek?

Zgłoszenie wniosku o kontrolę nie wszczyna formalnego postępowania administracyjnego. W związku z tym osobie zgłaszającej nieprawidłowości nie przysługują środki prawne pozwalające wymóc działanie organu. Prawo nie przewiduje także konkretnego terminu na podjęcie przez organ kontrolny jakichkolwiek czynności.

Co możesz zrobić w sytuacji, w której podmiot, który powinien przeprowadzić kontrolę, nie reaguje na Twoje interwencje? Jedynym dostępnym w tym momencie środkiem prawnym będzie złożenie skargi do organu wyższego stopnia. Jak to zrobić, wyjaśniamy w podrozdziale 5.4. „Skarga i wniosek”.

Przejdź do [podrozdziału 5.4](#)

PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | Zawsze warto skontaktować się telefonicznie z organem, do którego złożyliśmy wniosek o podjęcie kontroli i zapytać o stan sprawy. Możesz zapytać, czy Twój wniosek wpłynął, czy został nadany mu bieg i czy organ zamierza podjąć jakieś działania.

Upewnienienia kontrolne poszczególnych instytucji

Wody Polskie

Prawo przyznaje kontrolerom z Wód Polskich dość szeroki zakres uprawnień kontrolnych.

Wykonujący kontrolę są uprawnieni do:

- wstępu wraz z pracownikami pomocniczymi, rzeczoznawcami i niezbędnym wyposażeniem przez całą dobę na teren nieruchomości, na której znajdują się urządzenia wodne lub prowadzona jest działalność związana z korzystaniem z wód,
- przeprowadzania niezbędnych pomiarów, badań lub wykonywania innych czynności kontrolnych w celu ustalenia, czy na terenie kontrolowanej nieruchomości przestrzegane są warunki wynikające z przepisów ustawy, a także w celu zbadania stanu urządzeń wodnych,
- utrwalania przebiegu i wyników oględzin za pomocą aparatury i środków technicznych służących do utrwalania obrazu lub dźwięku,
- żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego,
- żądania okazywania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli,
- wykonywania niezbędnych dla celów kontroli odpisów lub wyciągów z dokumentów oraz zestawień i obliczeń sporządzanych na podstawie dokumentów, a w razie potrzeby żądania ich od podmiotu kontrolowanego,
- sprawdzania tożsamości osób uczestniczących w kontroli,
- oceny sposobu i poprawności wykonywania pomiarów dotyczących korzystania z wód przez zakład,
- nakładania grzywien w drodze mandatu karnego.

W orzecznictwie wskazuje się, że kontrola może polegać na analizie dokumentów przedłożonych przez podmiot kontrolowany. W ramach kontroli organ jest nie tylko uprawniony, ale wręcz zobowiązany do poddania krytycznej ocenie dokumentów przedstawionych przez podmiot kontrolowany.

Inspekcja Ochrony Środowiska

Przy wykonywaniu kontroli inspektor uprawniony jest do:

- wstępu przez całą dobę wraz z niezbędnym sprzętem:

- na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza,
- do środków transportu,
- na teren niezwiązany z prowadzeniem działalności gospodarczej,
- przeprowadzania niezbędnych pomiarów lub badań, w tym pobierania próbek lub wykonywania innych czynności kontrolnych, w tym z użyciem bezzałogowych statków powietrznych, w celu ustalenia na terenie kontrolowanej nieruchomości, w obiekcie lub jego części czy w kontrolowanym środku transportu stanu środowiska oraz oceny tego stanu w świetle przepisów o ochronie środowiska, a także warunków wykonywania działalności wpływającej na środowisko indywidualnie określonych w decyzjach administracyjnych,
- żądania wstrzymania ruchu lub uruchomienia instalacji lub urządzeń, w tym środków transportu oraz powstrzymania się od wykonywania innych czynności w zakresie, w jakim jest to niezbędne dla przeprowadzenia badań, w tym pobrania próbek i wykonania pomiarów,
- oceny sposobu eksploatacji instalacji lub urządzeń, w tym środków transportu,
- oceny stosowanych technologii i rozwiązań technicznych,
- żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwania osób w zakresie niezbędnym dla ustalenia stanu faktycznego przy jednoczesnym pouczeniu ich o odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań, o której mowa w Kodeksie karnym,
- żądania okazania dokumentów, w tym dokumentów finansowych i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką kontroli,
- ustalania tożsamości osób oraz żądania okazania dokumentów niezbędnych do wymierzenia grzywny w drodze mandatu karnego lub sporządzenia wniosku o ukaranie,
- nakładania grzywien w postępowaniu mandatowym za wykroczenia przeciwko środowisku,
- oceny sposobu wykonywania pomiarów emisji, ilości pobranej wody oraz odprowadzanych ścieków przez jednostkę prowadzącą pomiary, w tym poprawności sposobu pobierania i analizy próbek,
- określenia składu morfologicznego odpadów w oparciu o wiedzę ekspercką.

Jeżeli przeprowadzenie niezbędnych pomiarów, w tym pobieranie próbek lub wykonanie innych czynności kontrolnych, wymaga specjalistycznej wiedzy lub umiejętności, Główny Inspektor Ochrony Środowiska lub wojewódzki inspektor ochrony środowiska może upoważnić do udziału w kontroli osobę niebędącą inspektorem, która posiada taką wiedzę lub takie umiejętności.

Przeprowadzenie kontroli

Podstawa prawna:Art. 10 [Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska](#) ↗

Jeśli kontrola dotyczy przedsiębiorcy, to co do zasady należy go zawiadomić o planowanej kontroli na 7 dni wprzód. Jednak w niektórych przypadkach uzasadnione jest wszczęcie kontroli bez uprzedzenia. Pozwoli to na weryfikację rzeczywistej sytuacji bez przygotowania do wstępu osób kontrolujących. O zamiarze wszczęcia kontroli nie trzeba zawiadamiać m.in. w następujących przypadkach:

- przeprowadzenie kontroli jest niezbędne dla przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa lub wykroczenia, przeciwdziałania popełnieniu przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego lub zabezpieczenia dowodów jego popełnienia,
- przeprowadzenie kontroli jest uzasadnione bezpośrednim zagrożeniem życia, zdrowia lub środowiska.

Podmiot kontrolowany ma obowiązek umożliwić przeprowadzenie kontroli.

PODPOWIĘDŹ PRAWNICZKI | Jeśli zgłaszasz wniosek o przeprowadzenie kontroli przedsiębiorcy, możesz wskazać w nim, że żądasz kontroli interwencyjnej bez zawiadamiania przedsiębiorcy o zamiarze jej wszczęcia. Powołaj się na jedną z dwóch przesłanek kontroli bez uprzedzenia i wyjaśnij, dlaczego Twoim zdaniem powinna być ona zastosowana w tym konkretnym przypadku.

Protokół z kontroli

Podstawa prawna:Art. 10 [Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska](#) ↗

Jako osoba przedstawicielska strony społecznej nie możesz uczestniczyć w przeprowadzanej kontroli. Dlatego tak ważnym dokumentem będzie dla Ciebie protokół z kontroli. Jest to dokument, który obowiązkowo musi być sporządzony i doręczony kontrolowanemu podmiotowi.

Przepisy nie regulują szczegółowo, co w takim protokole powinno się znaleźć. Jednak dokument ten jest podstawą podjęcia przez organ dalszych kroków praw-

nych. W związku z tym powinien zawierać precyzyjny opis wykonanych podczas kontroli czynności i stwierdzonych naruszeń.

PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | Organ doręcza egzemplarz protokołu kontrolowanego podmiotowi. Osobie wnoszącej o przeprowadzenie kontroli nie zostanie on doręczony. Jest on jednak informacją o środowisku i powinien zostać udostępniony w tym trybie. Możesz o niego zawnieść!

Środki podejmowane po kontroli

Kontrola Wód Polskich może zakończyć się:

- wydaniem zarządzenia pokontrolnego,
- wystąpieniem do właściwego organu z wnioskiem o wszczęcie postępowania administracyjnego przewidzianego przepisami ustawy,
- wystąpieniem do właściwego organu o dopuszczenie do udziału w toczącym się postępowaniu na prawach strony,
- nałożeniem grzywny w drodze mandatu karnego za wykroczenia określone w przepisach ustawy,
- wystąpieniem (przez organ kontrolujący lub ministra do spraw gospodarki wodnej) z wnioskiem o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego lub innego przewidzianego prawem postępowania wobec osób odpowiedzialnych za dopuszczenie do uchybień.

Organ Wód Polskich może wezwać zakład do usunięcia w określonym terminie zaniedbań w zakresie gospodarki wodnej, w wyniku których może powstać stan zagrażający życiu lub zdrowiu ludzi, zwierząt lub środowisku albo prawnie chronionemu interesowi osób trzecich.

Jeżeli te zaniedbania nie zostaną usunięte w określonym terminie i nadal utrzymuje się stan zagrażający życiu lub zdrowiu ludzi, zwierząt lub środowisku albo prawnie chronionemu interesowi osób trzecich, właściwy organ Wód Polskich wydaje decyzję o wstrzymaniu działalności zakładu lub jego części do czasu usunięcia zaniedbań.

Niezastosowanie się do tej decyzji jest zagrożone administracyjną karą pieniężną w wysokości od 5 tys. do 1 mln zł.

Jeżeli w toku kontroli zostanie ustalone, że zakład działa bez wymaganego pozwolenia wodnoprawnego, właściwy organ Wód Polskich może – w drodze decyzji – zakazać korzystania z wód. Decyzji nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.

Kontrola Inspekcji Ochrony Środowiska może zakończyć się:

- wydaniem zarządzenia pokontrolnego,
- wydaniem na podstawie odrębnych przepisów decyzji administracyjnej,
- wszczęciem egzekucji, jeżeli obowiązek wynika z mocy prawa lub decyzji administracyjnej.

Wojewódzki inspektor ochrony środowiska może zażądać od kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej przeprowadzenia postępowania służbowego lub innego przewidzianego prawem postępowania przeciwko osobom winnym dopuszczenia do uchybień i poinformowania go w określonym terminie o wynikach tego postępowania i o podjętych działaniach.

Co więcej, wojewódzki inspektor ochrony środowiska może w trakcie kontroli wydać decyzję w przedmiocie:

- wstrzymania działalności w zakresie stwarzającym zagrożenie zdrowia lub życia ludzi albo zagrożenie zniszczenia środowiska,
- wstrzymania oddania do użytku obiektu budowlanego, zespołu obiektów lub instalacji niespełniających wymagań ochrony środowiska.

Taka decyzja podlega natychmiastowemu wykonaniu.

PODPowiedź PRAWNICZKI | Możesz wnioskować o informację na temat działań podjętych w wyniku kontroli! Zarządzenie pokontrolne i wydane w wyniku kontroli decyzje administracyjne są informacją publiczną, a w konkretnych przypadkach także informacją o środowisku.

Twoje prawa w zakresie kontroli

Zgłoszenie

- ✔ Możesz zgłosić podejrzenie naruszeń i wnosić o podjęcie kontroli.

Bezczynność organu

- ✔ Możesz monitorować, co dzieje się ze sprawą (np. telefonicznie).
- ✘ Nie masz środków prawnych wymuszających na organie działanie.
- ✔ Jeśli Twój wniosek zostanie całkowicie zignorowany, możesz złożyć skargę do organu wyższego stopnia.

Udział w kontroli

- ✔ Możesz wnioskować o udostępnienie Ci protokołu z kontroli.
- ✘ Nie możesz brać udziału w czynnościach kontrolnych.

Wynik kontroli

- ✔ Możesz wnioskować o te informacje w ramach dostępu do informacji publicznej i informacji o środowisku.
- ✘ Organ nie ma obowiązku powiadomić Cię o tym, jaki był wynik kontroli i jakie czynności w związku z tym podjął.

5

NARZĘDZIA DLA OSÓB AKTYWISTYCZNYCH

W tym rozdziale opisuję narzędzia prawne, których użycie może pomóc w działaniu osobom zaangażowanym w lokalny aktywizm. Zaproponowane narzędzia są w większości uniwersalne i mogą być użyte nie tylko w działaniu na rzecz wód, ale w każdym działaniu na rzecz ochrony środowiska. Przedstawione są jednak z wodnej perspektywy.

5.1. Informacja to podstawa

Podstawą do prowadzenia jakichkolwiek działań na rzecz rzek powinny być zawsze informacje czerpane z wiarygodnych i sprawdzonych źródeł. Obowiązujące w Polsce przepisy gwarantują szeroki dostęp do dokumentów i informacji będących w posiadaniu organów administracji publicznej.

Prawo dostępu do informacji publicznej oraz informacji o środowisku jest zapisane już w [Konstytucji RP](#). Zgodnie z art. 61 ust. 1 i 2 Konstytucji RP obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne. Prawo do uzyskiwania informacji obejmuje dostęp do dokumentów oraz wstęp na posiedzenia kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów, z możliwością rejestracji dźwięku lub obrazu. Z kolei art. 74 ust. 3 Konstytucji RP stanowi, że każdy ma prawo do informacji o stanie i ochronie środowiska.

Informacja publiczna czy informacja o środowisku i jego ochronie?

Podstawa prawna:

art. 1 ust. 1 oraz art. 6 ust. 1 [Ustawa o dostępie do informacji publicznej](#)
art. 8 ust. 1 oraz art. 9 ust. 1 [Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie](#)

Prawo rozróżnia **informację publiczną** oraz **informację o środowisku i jego ochronie**.

Informacja publiczna

Informacja publiczna to każda informacja o sprawach publicznych. Są to w szczególności, ale nie tylko, informacje o:

- polityce wewnętrznej i zagranicznej – np. czy rozpoczęły się prace nad nowymi planami gospodarowania wodami,
- podmiotach zobowiązanych do udostępnienia informacji publicznej – np. kto pełni funkcję Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej,
- zasadach funkcjonowania podmiotów zobowiązanych do udostępnienia informacji publicznej – np. treść procedury wykonywania przeglądów wodnoprawnych,
- danych publicznych – np. treści pozwolenia wodnoprawnego,
- majątku publicznego – np. jaki był koszt wybudowania zapory na rzece pokryty z funduszy Skarbu Państwa.

Informacją publiczną będzie:

- każda wiadomość wytworzona przez szeroko rozumiane władze publiczne, a także inne podmioty sprawujące funkcje publiczne, w zakresie wykonywania przez nie zadań władzy publicznej i gospodarowania mieniem komunalnym lub mieniem Skarbu Państwa,
- wszelkie fakty dotyczące spraw publicznych rozumianych jako działalność zarówno organów władzy publicznej, jak i samorządów gospodarczych i zawodowych oraz osób oraz jednostek organizacyjnych w zakresie wykonywania zadań władzy publicznej i gospodarowania mieniem publicznym,
- informacja o określonych faktach i stanach istniejących w chwili udzielania informacji – np. na jakim etapie jest realizacja inwestycji publicznej.

Udostępnieniu nie podlega natomiast informacja, która jest „**informacją wewnętrzną**”. To pojęcie nie jest zdefiniowane w żadnych przepisach – zostało ukształtowane w orzecznictwie. Informacjami wewnętrznymi są takie treści, które

odzwierciedlają proces myślowy, są elementem wypracowywania koncepcji czy stanowiska organu.

Informacją wewnętrzną będą dokumenty wytworzone przez pracowników, które służą wymianie informacji, uzgadnianiu poglądów, ale nie są wiążące dla organu i mają charakter organizacyjny. Należy do nich również korespondencja osoby wykonującej zadania publiczne z jej współpracownikami, nawet jeżeli w jakiejś części dotyczy wykonywanych przez tę osobę zadań publicznych, jest kwalifikowana jako informacja wewnętrzna.

Ustawa o dostępie do informacji wyróżnia kategorię **informacji przetworzonej**. Masz prawo dostępu do informacji przetworzonej, jeśli jest to szczególnie istotne dla interesu publicznego. O informacji przetworzonej mówimy, gdy pewne dane (informacja prosta) musiały zostać przeanalizowane, zestawione, zsumowane, aby można było je udostępnić zgodnie z żądaniem. Przetworzenie musi wiązać się z dodatkową pracą po stronie organu.

Przykładem takiej sytuacji jest np. wniosek o informację dotyczącą procentowych zmian wskaźnika jakości wód na przestrzeni ostatnich 10 lat w stosunku do roku bazowego. Informacją prostą w takim przypadku będą wyniki pomiarów przeprowadzanych rokrocznie przez ostatnie 10 lat. Informacją przetworzoną natomiast będzie to, o ile procent w danym roku wzrósł lub zmalał dany wskaźnik w stosunku do roku bazowego.

Jeśli żądana informacja publiczna jest informacją przetworzoną, organ wezwie nas do wykazania interesu publicznego.

Jak wykazać interes publiczny w udostępnieniu informacji?

- Wskaż, że informacja będzie miała znaczenie dla szerszej grupy osób niż tylko dla Ciebie – np. dla lokalnych osób aktywistycznych, mieszkańców danej miejscowości, dla grupy osób szczególnie narażonych na negatywne konsekwencje jakiegoś zjawiska.
- Pokaż, że wnioskujesz o informację w celu naprawy istniejących struktur administracyjnych lub społecznych – np. informacja jest ci potrzebna do weryfikacji skuteczności kontroli organu administracji publicznej.
- Wyjaśnij, że istnieje możliwość rzeczywistego wykorzystania informacji – np. użyjesz ich do wnioskowania o podjęcie kontroli przez właściwy organ, informacji użyjesz do złożenia uwag i wniosków w ramach procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Informacja o środowisku i jego ochronie

Informacje o środowisku i jego ochronie to informacje dotyczące:

- stanu elementów środowiska, takich jak m.in. woda, krajobraz i obszary naturalne, w tym bagna, obszary nadmorskie i morskie, a także rośliny, zwierzęta i grzyby oraz inne elementy różnorodności biologicznej, w tym organizmy genetycznie zmodyfikowane – np. informacje, jaki jest stan jakościowy danej rzeki,
- wzajemnych oddziaływań między elementami środowiska – np. opracowanie na temat wpływu zakwitów złotej algi na florę i faunę rzeki,
- emisji – np. ciepła wprowadzanego do rzeki w wyniku działalności elektrowni,
- zanieczyszczeń, które wpływają lub mogą wpłynąć na elementy środowiska – np. ilość czy jakość ścieków zrzucanych do danej rzeki przez zakład przemysłowy,
- środków administracyjnych – np. decyzje administracyjne, takie jak zgody wodnoprawne, decyzje o opłatach za usługi wodne,
- polityki, przepisów prawnych dotyczących środowiska i gospodarki wodnej, plany, programy oraz porozumienia w sprawie ochrony środowiska – plany zarządzania ryzykiem powodziowym, mapy zagrożenia powodziowego, program ochrony przyrody, plany dotyczące utrzymania rzek, plany regulacji rzek czy budowania stopni wodnych,
- działań wpływających lub mogących wpłynąć na elementy środowiska oraz na emisje i zanieczyszczenia, jak również środków i działań, które mają na celu ochronę tych elementów – np. informacja czy organ prowadzi postępowanie w danej sprawie, wyniki przeprowadzonej kontroli i zarządzenia pokontrolne,
- raportów na temat realizacji przepisów dotyczących ochrony środowiska – np. raporty przygotowywane przez WIOŚ na temat stanu wód,
- analiz kosztów i korzyści oraz innych analiz gospodarczych i założeń wykorzystywanych do realizacji polityk i działań państwa w dziedzinie środowiska – np. raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko, operat wodnoprawny, opinie biegłych, protokoły z wizji lokalnych wytworzone podczas prowadzenia postępowania, w orzecznictwie wskazano także, że są to dokumenty przetargowe złożone przez zainteresowany podmiot do konkursu ofert na oddanie w użytkowanie obwodu rybackiego [Wyrok WSA w Warszawie z 27.11.2019 r., IV SA/Wa 1684/19],
- stanu zdrowia, bezpieczeństwa i warunków życia ludzi oraz stanu obiektów kultury i obiektów budowlanych – w zakresie, w jakim oddziałują na nie lub mogą oddziaływać stany elementów środowiska lub poprzez elementy środowiska emisje i zanieczyszczenia – np. wyniki badań dotyczących wpływu suszy na dostęp do wody pitnej, a także informacja na temat stanu np. wałów przeciwpowodziowych.

Emisja a zanieczyszczenie

Emisja to wprowadzenie w wyniku działalności człowieka, pośrednio lub bezpośrednio do wody, powietrza, gleby lub ziemi substancji lub energii. Zanieczyszczenie to emisja, która jest szkodliwa.

Przepisy wskazują wprost, że udostępnieniu podlega **informacja znajdująca się w posiadaniu władz publicznych** lub **przeznaczona dla władz publicznych**. Wyjątkiem są informacje dotyczące działalności ustawodawczej oraz działalności orzeczniczej sądów i trybunałów. Informacje przeznaczone dla władz publicznych to takie, które są gromadzone przez osoby trzecie, ale władza publiczna może ich żądać na podstawie konkretnego przepisu prawa. Przykładem będą pomiary przeprowadzane przez zakłady przemysłowe i przekazywane do WIOŚ na podstawie art. 304 Prawa wodnego.

PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | Czasem możemy potrzebować dostępu do tzw. „surowych danych”, czyli danych badawczych uzyskanych w ramach prowadzenia monitoringu środowiska – np. danych o jakości wody uzyskanych w punktach pomiarowo-kontrolnych, które jeszcze nie zostały w żaden sposób opracowane i przetworzone. Organ ma obowiązek udostępnić takie surowe dane, jednak jeśli istnieje wątpliwość co do ich wiarygodności ze względu na brak opracowania – powinien to zaznaczyć w momencie udostępniania.

Informacja publiczna czy informacja o środowisku i jego ochronie?

Zakres informacji o środowisku i jego ochronie jest inny niż zakres informacji publicznej, ale w pewnych zakresach pokrywają się.

Ustawa regulująca dostęp do informacji publicznej przewiduje ogólne zasady dostępu do informacji. Jeśli dana informacja jest kwalifikowana jako informacja o środowisku i jego ochronie, w miejsce przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej stosuje się odpowiednie zapisy ustawy o informacji o środowisku. Te dwa akty prawne różnią się m.in. czasem na udostępnienie informacji oraz dopuszczalnymi powodami odmowy dostępu.

PODPowiedź PRAWNICZKI | Pamiętaj, że nie masz obowiązku podawać we wniosku podstawy prawnej udostępnienia Ci informacji, a organ nie może wezwać cię do jej podania.

Jeśli podasz błędną podstawę prawną, organ powinien poinformować cię, że wniosek będzie procedowany w innym trybie. Nie może natomiast z tego powodu odmówić udostępnienia informacji czy pozostawić sprawy bez rozpoznania.

Jeśli zatem nie podasz podstawy prawnej lub podasz błędną – nie poniesiesz z tego powodu żadnych konsekwencji.

Jeśli jednak organ wezwie Cię do podania podstawy prawnej, masz dwa wyjścia. Możesz albo odpisać organowi wyjaśniając, że nie ma prawa wzywać Cię do podania podstawy prawnej wniosku albo wnieść skargę na bezczynność. Jak to zrobić, opisuje fragment „Jak reagować na bezczynność organu?” w podrozdziale 5.1.

Przejdź do [podrozdziału 5.1](#)

Kto może żądać udostępnienia informacji?

Podstawa prawna:

art. 2 [Ustawa o dostępie do informacji publicznej](#)

Prawo do informacji przysługuje każdemu niezależnie od obywatelstwa, miejsca zamieszkania czy wykazania interesu prawnego lub faktycznego. Organ może wezwać Cię do wykazania interesu tylko w jednym przypadku – kiedy żądasz informacji przetworzonej. Wtedy musisz wykazać interes publiczny w jej udostępnieniu.

Kto musi udostępnić informację?

Podstawa prawna:

art. 4 [Ustawa o dostępie do informacji publicznej](#)

art. 8 [Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie](#)

art. 7 ust. 1 pkt 3 [Ustawa o samorządzie gminnym](#)

Władze publiczne mają obowiązek udostępnić informację publiczną i informację o środowisku. Ponadto do udostępnienia informacji publicznej zobowiązane są też inne podmioty wykonujące zadania publiczne.

Warto w tym kontekście zastanowić się, czy spółki wodne (np. miejskie wodociągi) są zobowiązane do udostępniania informacji publicznej. Nie są one władzami publicznymi, ale mogą być podmiotami wykonującymi zadania publiczne – a więc zobowiązanymi do udostępnienia informacji publicznej. Temat ten był szeroko dyskutowany w orzecznictwie.

Sądy przyjmują, że spółki wodne są podmiotami podobnymi do przedsiębiorstw użyteczności publicznej ze względu na zadania, które wykonują. Są to spółki odrębne od spółek prawa handlowego, które służą realizacji celów publicznych, a nie są obliczone na osiąganie zysków. Żeby ocenić, czy spółka wodna jest zobowiązana do udostępnienia informacji publicznej, należy przyrzeć się jej statutowi i ocenić, czy wykonuje ona zadania publiczne. Jednocześnie trzeba mieć na uwadze, że jednym z zadań własnych gminy jest zaopatrzenie w wodę.

Jak zawnioskować o informację?

Podstawa prawna:

art. 10 [Ustawa o dostępie do informacji publicznej](#)

art. 12 [Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie](#)

Postępowanie w sprawie udostępnienia informacji jest maksymalnie odformalizowane.

Ustawa o dostępie do **informacji publicznej** nie przewiduje żadnych formalnych wymogów co do tego, jak powinien wyglądać wniosek. Z wniosku w sposób jasny powinno wynikać, o jaką informację wnioskujesz, a także w jaki sposób chcesz, żeby była udostępniona. Wniosek może być wysłany mailem. Nie trzeba się pod nim podpisywać imieniem i nazwiskiem.

Z kolei ustawa o udostępnieniu **informacji o środowisku i jego ochronie** mówi o pisemnym wniosku. W praktyce przepis ten interpretowany jest na dwa sposoby – niektóre organy udostępniają informacje na wniosek wysłany mailowo, inne wymagają dochowania formy pisemnej zgodnie z Kodeksem postępowania administracyjnego (czyli np. wysłania wniosku listem lub za pośrednictwem platformy ePUAP). Informacje, które nie wymagają wyszukiwania, udostępnia się bez pisemnego wniosku – mogą zostać udzielone np. telefonicznie.

Jak długo będę czekać na udostępnienie informacji?

Podstawa prawna:

art. 10 ust. 2, art. 13 [Ustawa o dostępie do informacji publicznej](#) [↗](#)
art. 14 ust. 1, 2 i 3 [Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie](#) [↗](#)

Informacja publiczna jest udostępniana bez zbędnej zwłoki, nie później niż 14 dni od złożenia wniosku. Termin ten może być przedłużony do maksymalnie 2 miesięcy od dnia złożenia wniosku. W przypadku przedłużenia terminu, organ ma obowiązek poinformować o tym osobę wnioskującą. Jeśli informacja publiczna może być udostępniona niezwłocznie, nie wymaga się pisemnego wniosku, a informację udostępnia się ustnie lub pisemnie.

Informacja o środowisku i jego ochronie jest udostępniana bez zbędnej zwłoki, nie później niż w ciągu miesiąca od dnia otrzymania przez organ wniosku. W przypadku, gdy sprawa jest skomplikowana, termin może być przedłużony do 2 miesięcy. Należy o tym poinformować osobę wnioskującą.

A jeśli informacja jest już w BIP?

Podstawa prawna:

art. 10 ust. 1 [Ustawa o dostępie do informacji publicznej](#) [↗](#)

Ustawa o dostępie do informacji przewiduje, że informacje mogą być udostępniane na wniosek, jeśli nie znajdują się w Biuletynie Informacji Publicznej lub w portalu danych. W związku z tym, jeśli informację znajdują się w BIP-ie lub portalu danych, nie ma obowiązku ich udostępnienia (choć oczywiście organ może to zrobić).

Jednak często BIP-y bywają nieprzejrzyste i ciężko wyszukać w nich interesujące nas informacje. Jeśli złożysz wniosek o informację, która jest udostępniona publicznie, organ nie może jedynie powiadomić Cię, że informacja jest już publicznie dostępna. Organ ma obowiązek wskazać dokładnie, gdzie możesz znaleźć żadaną informację – np. poprzez podanie linku czy wskazanie ścieżki dostępu na danej stronie internetowej.

W przypadku dostępu do informacji o środowisku zasada jest analogiczna.

Czy zapłacę za udostępnioną informację?

Podstawa prawna:

art. 7 ust. 2, art. 15 [Ustawa o dostępie do informacji publicznej](#)

art. 26–28 [Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie](#)

[Rozporządzenie w sprawie opłat](#)

Dostęp do informacji publicznej jest bezpłatny. Organ może Cię obciążyć jedynie poniesionymi kosztami związanymi ze wskazanym we wniosku sposobem udostępnienia lub koniecznością przekształcenia informacji w formę wskazaną we wniosku.

Będzie to na przykład sytuacja, gdy organ ponosi koszty związane ze skserowaniem i wysyłką dokumentów do osoby wnioskującej lub koszt związany z nośnikiem (np. płytą CD), na którym dokumenty są udostępniane w formie elektronicznej. Organ ma obowiązek poinformować Cię o tym, że naliczy opłatę. Jeśli nie chcesz jej ponieść, możesz zmienić żądany sposób udostępnienia informacji (np. z formy papierowej na elektroniczną) lub wycofać wniosek.

W przypadku informacji o środowisku sytuacja wygląda podobnie, choć tutaj opłaty są uregulowane w bardziej szczegółowy sposób. Organ pobiera opłaty nie tylko za przekształcenie informacji w formę wskazaną we wniosku, ale także za wyszukanie informacji oraz ich przesłanie. Opłata ma odzwierciedlać uzasadnione koszty poniesione w związku z realizacją wniosku. Szczegółowe stawki opłat są określone w [Rozporządzeniu ws. opłat](#). Ważną zasadą jest, że wysokość opłat nie może stanowić bariery w dostępie do informacji.

Kiedy organ może odmówić mi udostępnienia do informacji?

Podstawa prawna:

art. 5 [Ustawa o dostępie do informacji publicznej](#)

art. 16 [Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie](#)

Przypadki, w których organ może odmówić udostępnienia informacji są szczegółowo uregulowane w obu wymienionych powyżej ustawach. W związku z tym, że dostęp do informacji publicznej oraz do informacji o środowisku i jego ochronie jest zasadą, która ma swoje korzenie w Konstytucji RP, można go odmówić jedynie w wyjątkowych przypadkach wprost wskazanych w prawie.

W przypadku **informacji publicznej** prawo do jej udostępnienia ulega ograniczeniu ze względu na:

- ochronę informacji niejawnych lub tajemnic chronionych ustawowo (np. tajemnica lekarska, tajemnica adwokacka),
- prywatność osoby fizycznej z wyjątkiem informacji o osobach pełniących funkcje publiczne, które mają związek z pełnieniem tych funkcji, w tym o warunkach powierzenia i wykonywania funkcji oraz gdy osoba fizyczna rezygnuje z prawa do prywatności,
- tajemnicę przedsiębiorcy, z wyjątkiem przypadku, gdy przedsiębiorca rezygnuje z przysługującego mu prawa.

Te wyjątki są sytuacjami bezwzględными – tzn. nie pozostawiają organowi żadnego pola manewru ani uznania. Jeśli zachodzi jeden z wymienionych przypadków, należy odmówić udostępnienia informacji publicznej.

Informacja o środowisku i jego ochronie ulega ograniczeniu w wypadku, gdyby jej udzielenie mogło naruszyć:

- ochronę informacji niejawnych,
- przebieg toczącego się postępowania sądowego, dyscyplinarnego lub karnego,
- prawa własności intelektualnej,
- ochronę danych osobowych, dotyczących osób trzecich, jeżeli jest ona przewidziana odrębnymi przepisami prawa,
- ochronę informacji lub danych, dostarczonych przez osoby trzecie, jeżeli osoby te, nie mając obowiązku ich dostarczenia i nie mogąc być takim obowiązkiem obciążone, dostarczyły je dobrowolnie, chyba że wyraziły zgodę na ich udostępnianie,
- stan środowiska, którego informacja dotyczy, w szczególności przez ujawnienie ostoi lub siedliska roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową,
- ochronę informacji o wartości handlowej, w tym danych technologicznych, dostarczonych przez osoby trzecie i objętych tajemnicą przedsiębiorstwa, jeżeli osoby te złożyły wniosek o wyłączenie tych informacji z udostępniania, zawierający szczegółowe uzasadnienie dotyczące możliwości pogorszenia ich pozycji konkurencyjnej,
- obronność i bezpieczeństwo państwa,
- bezpieczeństwo publiczne,
- ochronę tajemnicy statystycznej przewidzianą przepisami o statystyce publicznej.

Ustawa o informacji o środowisku wymienia przypadki, w których można odmówić udostępnienia informacji. Jednocześnie organ w każdym przypadku powinien dokonać ważenia wartości – tzn. interesu publicznego przemawiającego za udostępnieniem informacji w konkretnym przypadku oraz prawa, które byłoby chronione poprzez odmowę udostępnienia. Zatem sam fakt zaistnienia którejś z przesłanek odmowy nie oznacza jeszcze automatycznie, że organ ma nie udostępnić informacji.

Co w przypadku odmowy?

W przypadku odmowy udostępnienia informacji, organ wydaje decyzję, od której przysługuje Ci odwołanie. Musisz je złożyć w ciągu 14 dni od otrzymania decyzji.

Odwołanie składa się do organu II instancji za pośrednictwem organu I instancji. Co to oznacza? Jeśli decyzję wydał wojewódzki inspektor ochrony środowiska, to do tego organu kierujesz odwołanie. On dalej przekaże je wraz z aktami sprawy do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, który je rozpatrzy. Z kolei jeśli decyzję wydał dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej, to odwołanie rozpatrzy Prezes Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (potocznie Prezes Wód Polskich), ale odwołanie do niego złożysz za pośrednictwem tego pierwszego organu.

Jeśli organ II instancji również wyda decyzję odmowną przysługuje Ci skarga do sądu administracyjnego. Składasz ją w ciągu 30 dni do sądu administracyjnego właściwego ze względu na siedzibę organu II instancji.

PODPowiedź PRAWNICZKI | Są przypadki, w których nie będziesz składać odwołania od odmownej decyzji, tylko wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Jest tak w sytuacji, gdy decyzję wydał organ, nad którym nie ma już kolejnej instancji – np. minister. Możesz wtedy złożyć wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub od razu skargę do sądu administracyjnego. Zawsze w decyzji znajdzie się pouczenie, w którym zostanie wyjaśnione, jaki środek zaskarżenia Ci przysługuje i do kogo należy skierować pismo.

Upewnij się, że Twoje odwołanie zawiera niezbędne elementy:

Wskaż, do jakiego organu kierujesz pismo i za pośrednictwem jakiego organu.

Kraków, 19 września 2024 r.

Podaj swoje dane: imię i nazwisko, PESEL, miejsce zamieszkania.

Jeśli wniosek był składany w imieniu organizacji pozarządowej, podaj nazwę organizacji, adres rejestrowy, numer KRS i wskaż, kto jest uprawniony do reprezentacji.

Główny Inspektor Ochrony Środowiska

ul. Bitwy Warszawskiej 1920 r. 3
02-362 Warszawa

za pośrednictwem

Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Krakowie

pl. Szczepański 5
31-011 Kraków

Skarżąca: Anna Nowak, 85010210111, ul. Piękna 3, 31-000 Kraków

Organ: Inspektor Ochrony Środowiska w Krakowie, pl. Szczepański 5, 31-011 Kraków

Znak sprawy: DIP.123.111.2024.AM

Podaj sygnaturę sprawy.

Zatytułuj pismo i napisz, od jakiej decyzji się odwołujesz.

Wskaż organ, który wydał zaskarżoną decyzję.

Odwołanie

od decyzji Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 2 września 2024 r. w części w jakiej odmawia udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie

Działając na podstawie art. 127 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 roku Kodeks postępowania administracyjnego (dalej: k.p.a.) wnoszę odwołanie od decyzji Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Krakowie z dnia 2 września 2024 r. w części, w jakiej odmawia udostępnienia informacji o środowisku i jego ochronie. Decyzja została mi doręczona mi w dniu 10 września 2024 r.

Napisz wprost, że wnosisz odwołanie, czy skarżysz decyzję w całości czy w części.
Napisz, kiedy doręczono ci decyzję.

Wyraź niezadowolenie z decyzji.

Zaskarżona decyzja nie odpowiada prawu. Na podstawie art. 138 § 1 pkt 2 k.p.a. wnoszę o uchylenie zaskarżonej decyzji i orzeczenie co do istoty sprawy, tj. o udostępnienie mi wnioskowanej informacji o środowisku.

Napisz, o co wnosisz.

UZASADNIENIE

Pismem z 1 sierpnia 2024 roku zwróciłam się do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie, a mianowicie wyników kontroli interwencyjnej przeprowadzonej w dniu 12 lipca 2024 w Zakładzie Przemysłowym w Tarnowie.

2 września 2024 r. organ wydał decyzję, w której udostępnił mi część wnioskowanych informacji, a udostępnienia części informacji odmówił. Organ powołał się przy tym na odmowę udostępnienia informacji z powodu tajemnicy przedsiębiorcy – tj. na art. 16 ust. 1 pkt 7 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej: u.o.o.ś.).

Jednak zgodnie z art. 18 pkt 2 u.o.o.ś. przepisów art. 16 ust. 1 pkt 4–7 i 10 nie stosuje się, jeżeli informacja dotyczy stanu, składu i ilości ścieków wprowadzanych do wód lub do ziemi oraz miejsca ich wprowadzania. To właśnie skan, skład i ilość ścieków są informacjami, do których dostępu odmówił Organ.

Zatem Organ zastosował przesłankę odmowną niezgodnie z prawem.

Mając na uwadze powyższe, wnoszę o uchylenie zaskarżonej decyzji i udostępnienie wnioskowanych informacji.

Opisz dlaczego, według Ciebie, wskazane przez organ przesłanki odmowy nie mają zastosowania.

Organ w swojej decyzji odmownej powinien wskazać konkretną podstawę odmowy – tzn. konkretną przyczynę spośród tych omówionych we fragmencie „Kiedy organ może odmówić mi udostępnienia informacji?” w podrozdziale 5.1. Warto w odwołaniu odnieść się do podanej przyczyny odmowy i wyjaśnić, dlaczego nie zgadzasz się na jej zastosowanie.

Przepisy nie przewidują szczególnych wymagań co do tego, co musi znaleźć się w odwołaniu. Wystarczy, że odwołanie będzie wyrażało Twoje niezadowolenie w związku z decyzją o odmowie udostępnienia Ci informacji. Warto jednak odnieść się do podstawy prawnej, na którą powołał się organ, aby Twoje odwołanie miało większą szansę na powodzenie.

Przejdź do [podrozdziału 5.1](#)

Anna Nowak

Pamiętaj o własnoręcznym podpisie lub wysłaniu pisma przez platformę ePUAP.

Jak reagować na beczynność organu?

Jeśli organ nie udostępni Ci informacji w terminie 14 dni w przypadku informacji publicznej lub 30 dni w przypadku informacji o środowisku i jego ochronie i jednocześnie nie poinformuje Cię o przedłużeniu terminu, to pozostaje w beczynności. W takiej sytuacji możesz złożyć skargę do sądu administracyjnego właściwego ze względu na siedzibę organu, którego beczynność skarżysz.

Przed złożeniem skargi nie musisz wysłać organowi ponaglenia. Skargę wnosisz za pośrednictwem organu, którego beczynność skarżysz. Organ po otrzymaniu Twojej skargi przekazuje ją wraz z aktami sprawy i odpowiedzią na nią do właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Oplata od skargi wynosi 100 zł. Wnosi się ją na konto właściwego wojewódzkiego sądu administracyjnego.

Upewnij się, że Twoja skarga zawiera wszystkie niezbędne elementy:

Wskaż, do jakiego sądu kierujesz pismo i za pośrednictwem jakiego organu.

Podaj swoje dane: imię i nazwisko, PESEL, miejsce zamieszkania.

Jeśli wniosek był składany w imieniu organizacji pozarządowej, podaj nazwę organizacji, adres rejestrowy, numer KRS i wskaż, kto jest uprawniony do reprezentacji.

Podaj sygnaturę sprawy.

Zatytułuj pismo i napisz, czego dokładnie dotyczy skarga.

Kraków, 20 września 2024 r.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Krakowie
ul. Rakowicka 10
31-511 Kraków

za pośrednictwem

Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Krakowie
pl. Szczepański 5
31-011 Kraków

Skarżąca: Anna Nowak, 85010210111, ul. Piękna 3, 31-000 Kraków
Organ: Inspektor Ochrony Środowiska w Krakowie, plac Szczepański 5, 31-011 Kraków
Znak sprawy przed organem administracyjnym: DIP.123.111.2024.AM

Wpis w wysokości 100 zł uiszczony przelewem na rachunek Sądu (dowód opłaty w załączeniu)

Informacja o dokonanej opłacie.

Wskaż organ, którego beczynność skarżysz.

Skarga na beczynność
Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Krakowie w związku z niezłażtaniem w terminie sprawy o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie, tj. wyników kontroli interwencyjnej przeprowadzonej w dniu 12 lipca 2024 w Zakładzie Przemysłowym w Tarnowie

Działając na podstawie art. 3 § 2 pkt 8 w zw. z art. 54 § 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (dalej jako „p.p.s.a.”), składam skargę na beczynność Organu w związku z niezłażtaniem w terminie sprawy o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie, tj. wyników kontroli interwencyjnej przeprowadzonej w dniu 12 lipca 2024 w Zakładzie Przemysłowym w Tarnowie.

Organowi zarzucam naruszenie art. 14 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej: „o.o.ś.”) w zw. z art. 36 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (dalej jako „k.p.a.”).

Zarzucając powyższe, **wnoszę o:**

- zobowiązanie Organu do rozpatrzenia wniosku i udostępnienia informacji w terminie 14 dni od dnia doręczenia Organowi wyroku na podstawie art. 149 § 1 pkt 1 p.p.s.a.;
- zasądzenie kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wnieś o zwrot kosztów (100 zł uiszczony przez Ciebie opłaty).

UZASADNIENIE

Pismem z 1 sierpnia 2024 roku zwróciłam się do Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska o udostępnienie informacji o środowisku i jego ochronie, a mianowicie wyników kontroli interwencyjnej przeprowadzonej 12 lipca 2024 w Zakładzie Przemysłowym w Tarnowie.

Zgodnie z art. 14 ust. 2 o.o.ś. władze publiczne udostępniają informację o środowisku i jego ochronie bez zbędnej zwłoki, nie później niż w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wniosku. Ust. 2 tego przepisu wprowadza zasadę, zgodnie z którą termin ten może zostać przedłużony do 2 miesięcy ze względu na stopień skomplikowania sprawy.

Do dnia nadania niniejszej skargi Organ nie udostępnił żądanych informacji ani nie wydał decyzji odmawiającej ich udostępnienia. Od dnia złożenia wniosku do dnia nadania niniejszej skargi minęło 50 dni.

Zgodnie z art. 14 ust. 2 o.o.ś. art. 36 k.p.a. do udostępnienia informacji o środowisku stosuje się odpowiednio. Art. 36 § 1 k.p.a. wyraża zasadę, zgodnie z którą o każdym przypadku niezakończona sprawy w terminie organ administracji publicznej jest obowiązany zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki, wskazując nowy termin załatwienia sprawy oraz pouczając o prawie do wniesienia ponaglenia. Zgodnie z § 2 tego artykułu ten sam obowiązek ciąży na organie administracji publicznej również w przypadku zwłoki w załatwieniu sprawy z przyczyn niezależnych od organu.

Organ nie wypełnił tego obowiązku. Nie zostałam zawiadomiona o zwłoce, jej przyczynach ani o nowym terminie załatwienia sprawy.

Mając powyższe na uwadze, zwracam się o bezzwłoczne załatwienie sprawy.

Anna Nowak

Wylistuj załączniki. Jeśli skarga jest wnoszona przez organizację pozarządową pamiętaj o wydruku z KRS.

Załączniki:

1. potwierdzenie uiszczenia opłaty od skargi,
2. odpis skargi wraz z załącznikami.

Wyartykułuj osnowę wniosku – czyli napisz, co chcesz uzyskać poprzez wniesioną skargę?

Pamiętaj o własnoręcznym podpisie lub wysłaniu pisma przez platformę ePUAP.

Uzasadnij swoją skargę.

Opisz stan faktyczny, czyli wszystko co działo się w sprawie. Wskaż, kiedy i na jaki adres został wysłany wniosek o dostęp do informacji publicznej / informacji o środowisku. Napisz wprost, ile dni minęło od wysłania wniosku do złożenia skargi i porównaj to z ustawowymi terminami. Opisz wymianę korespondencji z organem, jeśli taka miała miejsce. Wskaż, że do dnia wysłania skargi nie została Ci udzielona odpowiedź.

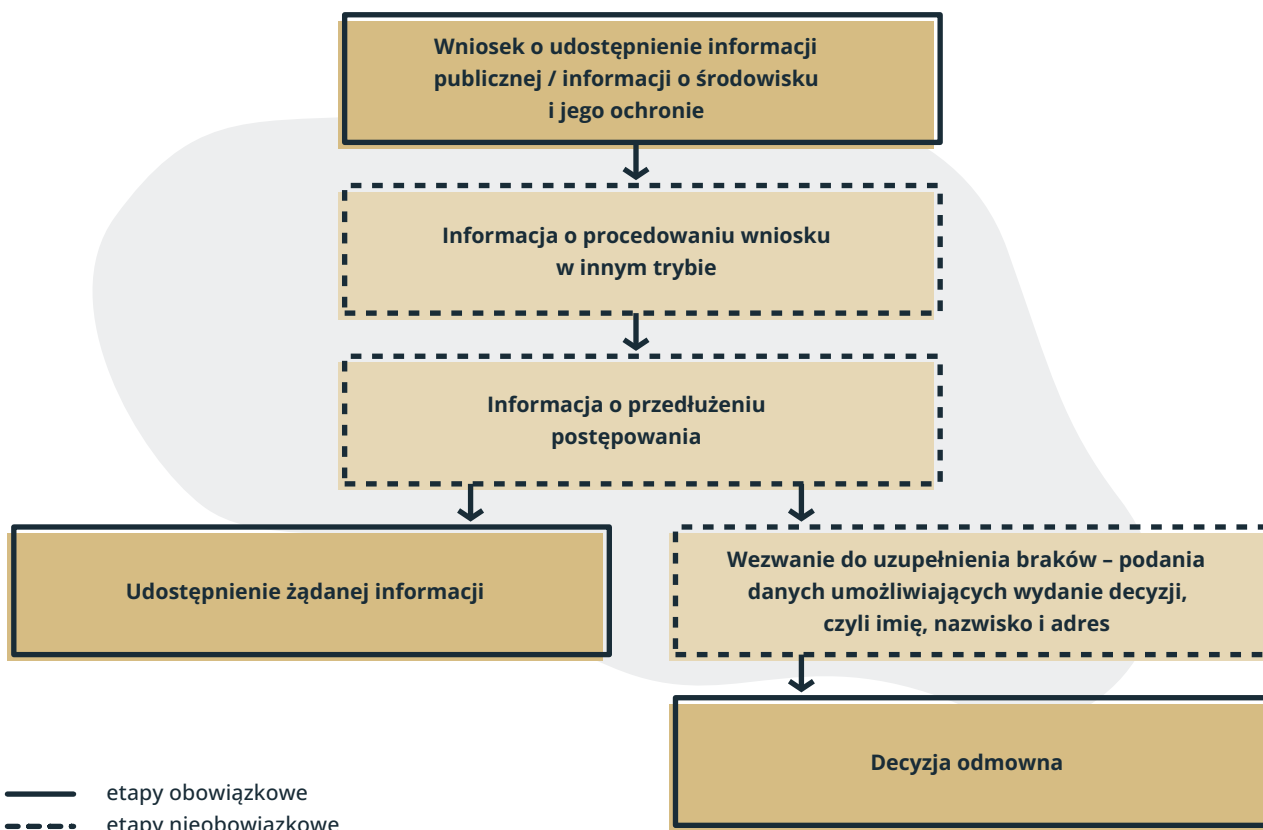
PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | W praktyce zdarzają się sytuacje, w których organ odmawia nam udostępnienia informacji, ale nie w formie decyzji administracyjnej, tylko np. pisma wysłanego jako załącznik do maila. Takie pismo nie jest decyzją administracyjną i nie możemy wnieść od niego odwołania. Jeśli organ odmówił Ci udostępnienia informacji, ale zrobił to nie w formie decyzji administracyjnej (doręczony za pośrednictwem ePUAP albo pocztą tradycyjną) – pozostaje w bezczynności. Przysługuje Ci wtedy skarga na bezczynność.

PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | Jeśli w wyniku złożenia odwołania organ II instancji również odmówi ci udostępnienia informacji, na tę decyzję służy Ci skarga do sądu administracyjnego. W formułowaniu jej możesz skorzystać z tabeli z tego rozdziału dostosowując konkretne przykłady.

Procedura

Procedurę udostępniania lub odmowy udostępniania informacji prezentuje poniższy wykres.

Inne sposoby realizacji prawa do informacji

Warto pamiętać, że prawo do informacji obejmuje nie tylko uprawnienie do uzyskania konkretnej informacji publicznej, ale także uprawnienie do wglądu do dokumentów urzędowych. Należy zaznaczyć, że dokumentem urzędowym nie są całe akta postępowania, ale jedynie dokumenty wytworzone przez organy, czyli np. postanowienia czy zarządzenia. Prawo do informacji obejmuje także dostęp do posiedzeń kolegialnych organów władzy publicznej pochodzących z powszechnych wyborów. Możesz więc wziąć udział na przykład w posiedzeniu rady gminy.

5.2. Nic o nas bez nas – udział w konsultacjach

Podstawa prawna:

art. 29 i 30 [Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie](#)

Prawo dostępu do informacji gwarantuje Ci wgląd do konkretnych danych, treści i dokumentów. Dzięki niemu uzyskasz wiedzę na temat przeszłej i obecnej sytuacji, a także na temat planowanych kierunków polityk i działań. Nie gwarantuje Ci jednak prawa głosu w podejmowanych decyzjach. Prawo przewiduje jednak mechanizmy, które taki głos społeczeństwu zapewniają.

Zgodnie z preambułą Konstytucji RP Polska jest państwem opartym na dialogu społecznym oraz zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot. Zgodnie z art. 2 Konstytucji RP Polska to demokratyczne państwo prawa.

Konsultacje społeczne to proces, podczas którego władza publiczna prowadzi dialog z osobami, na które wpływa dane działanie, akt prawa czy przedsięwzięcie. Jest to okazja do poznania społecznego odbioru planowanego działania, a także zapoznania się z potrzebami lub obawami jego odbiorców. Konsultacje są prowadzone zarówno na szczeblu centralnym (np. w przypadku przyjmowania treści ustaw czy rozporządzeń lub polityk ogólnokrajowych), jak i lokalnym (w przypadku działań samorządów).

Przykłady konsultacji na poziomie centralnym	Przykłady konsultacji na poziomie lokalnym
Aktualizacje planów gospodarowania wodami	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
Plan przeciwdziałania skutkom suszy	Konkretne inwestycje, dla których przeprowadzana jest ocena oddziaływania na środowisko
Aktualizacje krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych	
Plany zarządzania ryzykiem powodziowym	

W tym podręczniku omówiono dwa rodzaje konsultacji społecznych, które mają bezpośredni związek z ochroną środowiska. Są one przewidziane w ustawie o informacji o środowisku. Ustawa ta przyznaje każdemu prawo do składania uwag i wniosków w postępowaniach, w których prawo wymaga udziału społeczeństwa. Są to postępowania wprost wskazane w ustawach. Ich przykłady znajdują się w dalszej części tego rozdziału.

W tym miejscu warto jednak wspomnieć, że prawo do składania uwag i wniosków przysługuje każdemu – a zatem niezależnie od obywatelstwa, miejsca zamieszkania czy dysponowania interesem faktycznym lub prawnym. Organy administracji mają obowiązek zapewnić możliwość udziału w postępowaniu nie tylko przed wydaniem decyzji lub przyjęciem dokumentu, ale także przed ich zmianą.

Udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji

Podstawa prawna:

art. 79 [Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie](#) ↗

W przypadku części decyzji przepisy przyznają społeczeństwu prawo składania uwag i wniosków. Oznacza to, że w ramach procedury wydawania tej decyzji, przewidziane jest okno czasowe dla społeczności na wypowiedzenie się na temat planowanej inwestycji czy przedsięwzięcia.

Prawo składania uwag i wniosków przysługuje każdej osobie w przypadku decyzji wymagających udziału społeczeństwa. Są to przede wszystkim decyzje określające środowiskowe uwarunkowania przedsięwzięć, ale też postępowania w sprawie wydania niektórych pozwoleń zintegrowanych. Prawo składania uwag i wniosków nie przysługuje przy wydawaniu pozwolenia wodnoprawnego.

Przy wydawaniu decyzji środowiskowej będzie przewidziana możliwość składania uwag i wniosków, jeśli w ramach postępowania przeprowadza się ocenę oddziaływania na środowisko. Więcej na ten temat przeczytasz we fragmencie „Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach” w podrozdziale 4.2.

Przejdź do
[podrozdziału 4.2](#) ↗

Są sytuacje, w których również wydanie pozwolenia zintegrowanego będzie poprzedzone udziałem społeczeństwa. Jest to obligatoryjne w przypadku, w którym przedmiotem postępowania jest:

- wydanie pozwolenia zintegrowanego dla nowej instalacji,
- wydanie decyzji dotyczącej istotnej zmiany instalacji,
- wydanie pozwolenia z odstępstwem od granicznych wielkości emisyjnych lub jego zmiana polegająca na udzieleniu takiego odstępstwa,
- wydanie decyzji o zmianie pozwolenia zintegrowanego, która jest następstwem analizy, z której wynika, że oddziaływanie instalacji na środowisko zmieniło się w stopniu wskazującym na konieczność zmiany pozwolenia w części dotyczącej określonych w nim warunków lub wielkości emisji z danej instalacji.

Skąd mogę się dowiedzieć o możliwości składania uwag i wniosków?

Przede wszystkim – śledź Biuletyny Informacji Publicznej właściwych organów. Organ prowadzący postępowanie ma obowiązek podać do publicznej wiadomości informacje o:

- przystąpieniu do przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko,
- wszczęciu postępowania,
- przedmiocie decyzji, która ma być wydana w sprawie,
- organie właściwym do wydania decyzji oraz organach właściwych do wydania opinii i dokonania uzgodnień,
- możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu (do niezbędnej dokumentacji należą wnioski o wydanie decyzji wraz z wymaganymi załącznikami, wymagane przez przepisy postanowienia organu właściwego do wydania decyzji oraz stanowiska innych organów, jeżeli stanowiska są dostępne w terminie składania uwag i wniosków),
- możliwości składania uwag i wniosków,
- sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie 30-dniowy termin ich składania,
- organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków,
- terminie i miejscu rozprawy administracyjnej otwartej dla społeczeństwa,
- postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli jest prowadzone.

PRZYKŁAD | Biuletyny Informacji Publicznej są skonstruowane na różne sposoby. Warto przyrzeć się dwóm przykładom.

W [Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Zakopane](#) na stronie głównej znajdziesz najnowsze ogłoszenia. Żeby znaleźć informację o toczących się postępowaniach w sprawie wydania decyzji środowiskowych musisz wejść w zakładkę „Ogłoszenia z wydziałów” i następnie w zakładkę „Wydział Ochrony Środowiska”. Tutaj znajdziesz wszystkie ogłoszenia dotyczące prowadzonych postępowań w sprawie decyzji środowiskowych.

W 2024 roku Burmistrz Miasta Zakopane prowadził postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia: „Przebudowa istniejącego urządzenia wodnego «Potok Foluszowy» poprzez wykonanie nowego żłobu potoku, przekrycie płytą żelbetową w miejscu istniejącego przekrycia drewnianego, wykonanie wylotu kanalizacji deszczowej oraz na odprowadzenie wód opadowych i roztopowych z dachu oraz ścieków deszczowych i roztopowych z placów utwardzonych”. Mamy w związku z tym trzy wpisy w Biuletynie Informacji Publicznej:

- [informację o przystąpieniu do przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko](#), w której znajdziesz też informację o terminie składania uwag i wniosków,
- [informację o wydanym w trakcie postępowania postanowieniu](#),
- [informację o wydaniu decyzji środowiskowej](#).

Z kolei w [Biuletynie Informacji Publicznej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Krakowie](#) informację o postępowaniach środowiskowych znajdziesz w zakładce „Co robimy” i następnie „Obwieszczenia i zawiadomienia”. Niestety w tym przypadku informacje są podawane w mniej przejrzysty sposób – w opisie linku widzisz jedynie sygnaturę sprawy, a nie jej przedmiot. Nie wiesz zatem o jaką inwestycję chodzi, dopóki nie klikniesz w link.

Przeglądanie Biuletynów Informacji Publicznej w praktyce jest zadaniem czasochłonnym, szczególnie, że poruszanie się po nich nie zawsze jest intuicyjne. Jeśli wiesz, że planowane jest przedsięwzięcie w Twojej okolicy, możesz kierować do właściwego organu pytania o dostęp do informacji publicznej. Pytaj, czy został złożony wniosek o wydanie decyzji środowiskowej na dane przedsięwzięcie lub czy został złożony wniosek przed dany podmiot. Informacja o złożeniu wniosku jest informacją publiczną.

W jakim terminie mogę składać uwagi i wnioski?

Termin na składanie uwag i wniosków to 30 dni. Uwagi i wnioski złożone po upływie tego terminu pozostawia się bez rozpoznania. Organ nie może skrócić tego terminu, ale może go wydłużyć.

W jakiej formie należy wnieść swoje uwagi i wnioski?

Forma wnoszenia uwag i wniosków jest jak najbardziej odformalizowana – mogą być wnoszone w formie pisemnej, ustnie do protokołu oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Praktyczne podpowiedzi

Uwagi nie są dla organu wiążące, jednak ma on obowiązek rozpatrzyć wszystkie uwagi i wnioski, które wpłynęły w terminie oraz wyjaśnić w uzasadnieniu wydanej decyzji, w jaki sposób te uwagi i wnioski zostały wzięte pod uwagę, a także w jakim zakresie zostały uwzględnione.

Formalne nieprawidłowości w zapewnieniu udziału społeczeństwa mogą być podstawą do uchylecia decyzji przez organ odwoławczy. Jeśli możliwość składania uwag i wniosków była krótsza niż 30 dni lub nie było możliwości efektywnego zapoznania się z dokumentami (np. z powodu awarii systemu informatycznego, zamknięcia urzędu, w którym wyłożono te dokumenty), a także jeśli w uzasadnieniu decyzji organ nie rozpatrzył złożonych uwag

i wniosków – jest to formalna podstawa do uchylecia decyzji. Co możesz w związku z tym zrobić? Przeczytasz o tym w podrozdziale 5.3. „Współdecyduję – udział w postępowaniu”.

Przejdź do
[podrozdziału 5.3](#)

Odmowa wydania decyzji środowiskowej oznacza brak zgody na realizację danego przedsięwzięcia. Jest ona możliwa tylko w ściśle określonych przypadkach, które zostały opisane w podrozdziale 4.2. we fragmencie „Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach”. Protest mieszkańców przeciwko danej inwestycji nie może być podstawą odmowy wydania decyzji. Jednak możliwe jest wpisanie w treści decyzji konkretnych zabezpieczeń, żeby oddziaływanie na środowisko jak najbardziej zminimalizować. Dlatego warto brać udział w konsultacjach i wyrażać swój sprzeciw lub swoje obawy!

Przejdź do
[podrozdziału 4.2](#)

Uwagi i wnioski nie muszą przyjmować konkretnej formy. Wyraź swoje obawy związane z przedsięwzięciem, opisz jak będzie ono wpływało na Twoje życie codzienne, dlaczego niepokoją cię te konkretne plany inwestycyjne. Jeśli inny wariant przedsięwzięcia byłby dla lokalnej społeczności i dla środowiska bardziej korzystny, napisz to wprost. Jeśli uważasz, że konieczne są konkretne zabezpieczenia przed negatywnym oddziaływaniem, czy np. dodatkowe przejścia dla zwierząt albo inne działania zmniejszające konsekwencje przedsięwzięcia dla przyrody – opisz to w swoich uwagach.

Twoją siłą może być skala. Warto poinformować sąsiadów, lokalnych działaczy czy prasę o prowadzonym postępowaniu, aby jak najwięcej osób złożyło swoje uwagi i wnioski. Skala nie jest wprost przesłanką odmowy wydania decyzji albo wprowadzenia konkretnych zabezpieczeń. Może jednak pokazać organowi prowadzącemu postępowanie, że temat jest ważny społecznie i np. być przesłanką do przeprowadzenia otwartej dla społeczeństwa rozprawy administracyjnej.

Jeśli w trakcie postępowania zaszły w planie inwestora istotne zmiany – np. zmieniła się lokalizacja planowanego przedsięwzięcia, należy jeszcze raz umożliwić społeczeństwu możliwość złożenia uwag i wniosków.

Udział społeczeństwa w opracowywaniu dokumentów

Ustawa o ocenach oddziaływania na środowisko [↗](#) zapewnia także możliwość udziału społeczeństwa w przypadku opracowywania konkretnych dokumentów. Szczególne znaczenie będzie to miało przy **strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko**, w ramach której zawsze trzeba zapewnić udział społeczeństwa.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko to inna procedura niż ta opisana w rozdziale „Decyzja o środowiskowych uwarunkowaniach”. Różnice:

Ocena oddziaływania na środowisko	Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko
Przeprowadza się ją przed wydaniem decyzji środowiskowej określającej środowiskowe uwarunkowania konkretnego przedsięwzięcia (np. decyzja zezwalająca na wybudowanie zapory na rzece).	Nie kończy się wydaniem decyzji, ale przyjęciem dokumentu strategicznego, aktu prawa miejscowego albo rozporządzenia (np. planu gospodarowania wodami, w którym zostaną wpisane wszystkie zapory na rzekach w danym dorzeczu).
Przeprowadza się ją w ramach postępowania administracyjnego, w którym jest konkretny inwestor i konkretny organ wydający decyzję. Również Ty możesz być w niektórych przypadkach stroną postępowania – w takiej sytuacji przysługuje odwołanie, a dalej skarga do sądu administracyjnego.	Nie jest to sformalizowane postępowanie. Nie ma w nim stron. Co do zasady nie jest również możliwe zakwestionowanie przyjętego na koniec strategicznego aktu (chyba że jest to akt prawa miejscowego, wtedy po wykazaniu naruszenia interesu prawnego można zaskarżyć go do sądu administracyjnego).

Przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wymaga projekt:

- planu ogólnego gminy oraz planu zagospodarowania przestrzennego, wyznaczający ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także koncepcji rozwoju kraju, strategii rozwoju, programu, polityki publicznej i dokumentu programowego, z zakresu polityki rozwoju,
- polityki, strategii, planu i programu w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu,
- polityki, strategii, planu i programu innego niż wymienione powyżej, którego realizacja może spowodować znaczące oddziaływanie na obszar Natura 2000.

Strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko trzeba także przeprowadzić w przypadku projektu zmiany tych dokumentów.

Strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko przeprowadza się więc w przypadku wszystkich planistycznych dotyczących gospodarowania wodami – w tym:

aktualizacji planów gospodarowania wodami

planu przeciwdziałania skutkom suszy

planów zarządzania ryzykiem powodziowym

Skąd mogę się dowiedzieć o możliwości składania uwag i wniosków

Podobnie jak w przypadku wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach – śledź Biuletyny Informacji Publicznej. Informacje o przystąpieniu do opracowywania dokumentów strategicznych pojawiają się również w aktualnościach na stronie odpowiedzialnego za dany dokument organu. W przypadku aktualizacji planów gospodarowania wodami informację znajdziesz na stronie [aPGW](#) .

Organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa, bez zbędnej zwłoki, podaje do publicznej wiadomości informację o:

- przystąpieniu do opracowywania projektu dokumentu i o jego przedmiocie,
- możliwościach zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu (niezbędna dokumentacja to założenia lub projekt dokumentu, wymagane przez przepisy załączniki oraz stanowiska innych organów, jeżeli stanowiska są dostępne w terminie składania uwag i wniosków i prognoza oddziaływania na środowisko),
- możliwości składania uwag i wniosków,
- sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie co najmniej 21-dniowy termin ich składania,
- organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków,
- postępowaniu w sprawie transgranicznego oddziaływania na środowisko, jeżeli jest prowadzone.

W jakim terminie mogę składać uwagi i wnioski?

Termin na składanie uwag i wniosków to 21 dni. Uwagi i wnioski złożone po upływie tego terminu pozostawia się bez rozpoznania. Organ nie może skrócić tego terminu, ale może go wydłużyć.

W jakiej formie należy wnieść swoje uwagi i wnioski?

Forma wnoszenia uwag i wniosków jest jak najbardziej odformalizowana – mogą być wnoszone w formie pisemnej, ustnie do protokołu oraz za pomocą środków komunikacji elektronicznej bez konieczności opatrywania ich kwalifikowanym podpisem elektronicznym.

Praktyczne podpowiedzi

Podobnie jak w przypadku konsultacji społecznych w ramach decyzji środowiskowej, tak i przy opracowywaniu strategicznych dokumentów uwagi i wnioski nie są wiążące dla organu opracowującego dany dokument. Organ ma jednak obowiązek je rozpatrzyć i dołączyć do przyjętego dokumentu uzasadnienie zawierające informacje o tym jak i w jakim zakresie zostały wzięte pod uwagę uwagi i wnioski społeczeństwa.

Przejdź do
[podrozdziału 5.4](#)

Nie istnieje formalna procedura zakwestionowania trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych. Jeśli nie zostały dotrzymane wymagania formalne (np. konsultacje trwały krócej niż 21 dni, nie przeprowadzono ich w ogóle lub nie rozpatrzono uwag i wniosków), nie ma co do zasady procedury, która pozwalałaby na uchylenie tak błędnie przyjętego aktu strategicznego. Jeśli dostrzeżesz nieprawidłowości, jedynym środkiem prawnym, którego możesz użyć, jest skarga opisana w rozdziale 5.4. „Skarga i wniosek”.

Uwagi i wnioski nie muszą przyjmować konkretnej formy. Wyraź swoje obawy związane z przyjmowanym dokumentem strategicznym lub jego fragmentem. Opisz czego, z Twojej perspektywy, w nim brakuje: być może nie bierze pod uwagę jakichś istotnych konsekwencji, a być może całkowicie pomija kontekst społeczny.

Twoją siłą może być skala. Warto poinformować sąsiadów, lokalnych działaczy czy prasę o prowadzonym postępowaniu, aby jak najwięcej osób złożyło swoje uwagi i wnioski. Skala może pokazać organowi przyjmującemu dany dokument, że temat jest ważny społecznie i może skutkować przyjęciem określonych zapisów lub rezygnacją z takich zapisów, które dla społeczeństwa są kontrowersyjne.

5.3. Współdecyduję – udział w postępowaniach

Najbardziej aktywnym i jednocześnie dającym najwięcej uprawnień sposobem brania udziału w podejmowaniu decyzji jest uczestniczenie w postępowaniu jako strona. Stroną w postępowaniach mogą być jednak tylko podmioty spełniające określone warunki.

Co do zasady, w przypadkach określonych w przepisach, organizacje społeczne mogą uczestniczyć w postępowaniach na takich samych prawach jak strona. To oznacza, że mogą aktywnie uczestniczyć w postępowaniu, przedkładać dowody, opinie, wnioski, a w momencie wydania decyzji – złożyć od niej odwołanie i dalej skargę do sądu administracyjnego.

Strona w postępowaniu

To, kto jest stroną postępowania, reguluje Kodeks postępowania administracyjnego. Zgodnie z jego przepisami stroną jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie albo kto żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek. Często jednak ustawy modyfikują tę definicję. Tak jest w większości omawianych przez nas postępowań.

PODPOWIEDŹ PRAWNICZKI | Jeśli organ nie zaliczył Cię do kręgu stron, ale po analizie przepisów uważasz, że taki status posiadasz, wnieś odwołanie w terminie przewidzianym dla pozostałych stron postępowania.

Jeśli organ wciąż nie uzna Cię za stronę i wyda postanowienie o niedopuszczalności odwołania lub umorzy postępowanie, przysługuje Ci skarga do sądu administracyjnego.

Postępowanie w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego

Podstawa prawna:
art. 401 ust. 1 [Prawo wodne](#)

W postępowaniu w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego stroną jest wnioskodawca oraz podmioty, na które będzie oddziaływać zamierzone korzystanie z wód lub podmioty znajdujące się w zasięgu oddziaływania planowanych do wykonania urządzeń wodnych. W praktyce będą to zwykle właściciele nierucho-

mości sąsiadujących, na które może oddziaływać np. zmiana stosunków wodnych czy budowa konkretnego urządzenia. Zrzuty ścieków nie będą raczej oddziaływały na sąsiadujące z miejscem zrzutu nieruchomości.

Prawo do bycia stroną postępowania w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego jest obwarowane dość rygorystycznymi wymaganiami. Nie wystarczy legitymować się interesem faktycznym (czyli np. tym, że wydawane pozwolenie wodnoprawne wpłynie na mój sposób spędzania wolnego czasu).

Postępowanie w sprawie wydania pozwolenia zintegrowanego

Podstawa prawna:

art. 185 [Prawo ochrony środowiska](#)

Strony postępowania w sprawie o wydanie pozwolenia zintegrowanego zostały bardzo ograniczone. Są to tylko prowadzący instalację oraz, jeżeli w związku z eksploatacją instalacji utworzono obszar ograniczonego użytkowania, władający powierzchnią ziemi na tym obszarze. Zatem nawet jeśli sąsiadujesz z terenem, na którym ma być wybudowany zakład przemysłowy, na rzecz którego ma być wydane pozwolenie zintegrowane, nie będziesz stroną postępowania.

Postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach

Podstawa prawna:

art. 74 [Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie](#)

Stroną postępowania w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (decyzji środowiskowej) jest wnioskodawca oraz podmiot, któremu przysługuje prawo rzeczowe do nieruchomości znajdującej się w obszarze, na który będzie oddziaływać przedsięwzięcie w wariantcie zaproponowanym przez wnioskodawcę.

Przez obszar ten rozumie się:

- przewidywany teren, na którym będzie realizowane przedsięwzięcie oraz obszar znajdujący się w odległości 100 m od granic tego terenu,
- działki, na których w wyniku realizacji, eksploatacji lub użytkowania przedsięwzięcia zostałyby przekroczone standardy jakości środowiska,

- działki znajdujące się w zasięgu znaczącego oddziaływania przedsięwzięcia, które może wprowadzić ograniczenia w zagospodarowaniu nieruchomości, zgodnie z jej aktualnym przeznaczeniem.

Stronami będą zatem nie tylko właściciele nieruchomości położonych w bezpośrednim sąsiedztwie, ale również inni, których nieruchomości znajdują się w zasięgu oddziaływania planowanego przedsięwzięcia, nawet jeśli uciążliwości związane z przedsięwzięciem mieszczą się w granicach norm określonych przez przepisy prawa lub decyzjach.

Udział organizacji na prawach strony

Organizacje pozarządowe mają w postępowaniach o wiele więcej uprawnień niż pojedynczy obywatel. Mogą dołączać do postępowań administracyjnych i korzystać z tych samych uprawnień, co strona. Zatem mogą składać odwołanie, a następnie skargę do sądu administracyjnego, mogą składać wnioski dowodowe, muszą być powiadamiane o wydanych w toku postępowania postanowieniach oraz o wydanej decyzji.

PODPOWIEŹ PRAWNICZKI | Jeśli Twoja grupa działa na rzecz społeczności lokalnej i przyrody, możecie pomyśleć o sformalizowaniu się. Wystarczy założyć stowarzyszenie zwykłe, aby skorzystać z uprawnień dla organizacji społecznych. Jeśli jesteś pojedynczą osobą aktywistyczną i chcesz podejmować działania w postępowaniach administracyjnych – spróbuj wejść we współpracę z lokalnym stowarzyszeniem lub fundacją i razem z nimi działać na rzecz przyrody przy użyciu narzędzi prawnych.

Prawo przewiduje dwa rodzaje organizacji, które mogą brać udział w postępowaniach – organizację społeczną i organizację ekologiczną. Poniżej zostały omówione warunki udziału obu tych typów organizacji w postępowaniach. Co ważne – to nie są kategorie rozłączne. Organizacja ekologiczna jest szczególnym rodzajem organizacji społecznej. Każda organizacja ekologiczna jest jednocześnie organizacją społeczną, ale nie każda organizacja społeczna jest organizacją ekologiczną. Tu znajduje się podsumowanie:

	Organizacja społeczna	Organizacja ekologiczna
Co to?	To każda organizacja pozarządowa (stowarzyszenie zwykłe lub rejestrowe, fundacja).	To organizacja społeczna, której celem statutowym jest ochrona środowiska.
Do jakich postępowań może dołączyć?	Może dołączyć do każdego postępowania, chyba że ustawa wprost wyłącza taką możliwość.	Może dołączyć do tych samych postępowań, co organizacja społeczna. Może także dołączyć na uprzywilejowanych zasadach do postępowań w sprawie wydania decyzji środowiskowej i niektórych postępowań w sprawie wydania pozwolenia zintegrowanego.
Jakie wymagania musi spełnić?	Może dołączyć do postępowania, jeśli jest to uzasadnione celami statutowymi i przemawia za tym interes społeczny.	Musi spełnić te same wymagania, co organizacja społeczna. Do postępowań w sprawie wydania decyzji środowiskowej i niektórych pozwoleń zintegrowanych może dołączyć na uprzywilejowanych zasadach, jeśli prowadzi działalność statutową w zakresie ochrony środowiska lub ochrony przyrody przez minimum 12 miesięcy przed dniem wszczęcia tego postępowania.
Czy organ może odmówić?	Tak, organ wydaje postanowienie o dopuszczeniu do udziału w postępowaniu i może odmówić. Różnie oceniana może być przesłanka interesu społecznego.	W przypadku postępowań w sprawie decyzji środowiskowej i niektórych pozwoleń zintegrowanych, jeśli są spełnione przesłanki, organ nie może odmówić. Przystąpienie do postępowania jest automatyczne.

Organizacja społeczna

Podstawa prawna:

art. 31 [Kodeks postępowania administracyjnego](#)

Kodeks postępowania administracyjnego przewiduje, że organizacja społeczna może występować z żądaniem wszczęcia postępowania oraz dopuszczenia jej do udziału w postępowaniu w sprawie dotyczącej innej osoby. Musi być to uzasadnione celami statutowymi tej organizacji i musi przemawiać za tym interes społeczny.

Organizacja społeczna (czyli fundacja, stowarzyszenie rejestrowe lub stowarzyszenie zwykłe) może zatem skierować do organu dwa rodzaje wniosków. Jeśli nie toczy się jeszcze postępowanie administracyjne – może żądać wszczęcia takiego postępowania. Jeśli natomiast postępowanie już się toczy, organizacja może wnieść o dołączenie jej do takiego postępowania. We wniosku powinna powołać się na swoje konkretne cele statutowe i wyjaśnić, dlaczego za jej przyłączeniem do postępowania przemawia interes publiczny.

Jeśli organ prowadzący postępowanie zaakceptuje wniosek – wyda postanowienie o wszczęciu postępowania z urzędu lub o dopuszczeniu organizacji do toczącego

się postępowania. Jeśli natomiast organ nie zaakceptuje wniosku – wyda postanowienie odmowne. Na takie postanowienie przysługuje zażalenie!

To są zasady ogólne wynikające z Kodeksu postępowania administracyjnego. Poszczególne ustawy mogą te zasady modyfikować i wyłączać zastosowanie przepisów Kodeksu w tym zakresie.

Taka sytuacja ma miejsce w prawie wodnym, w którym ustawodawca zdecydował się na wyłączenie zastosowania przepisów o udziale organizacji społecznych w postępowaniach dotyczących zgód wodnoprawnych. Oznacza to, że organizacja społeczna nie może dołączyć do postępowania w sprawie wydania pozwolenia wodnoprawnego.

Takie całkowite wyłączenie udziału organizacji społecznych nie jest zgodne z przepisami prawa międzynarodowego, do których stosowania zobowiązana jest Polska. Mowa tu przede wszystkim o Konwencji z Aarhus, w której Polska zobowiązała się do umożliwienia organizacjom społecznym kwestionowania decyzji dotyczących ochrony środowiska. Więcej na ten temat możesz przeczytać w [Białej księdze polskich rzek](#).

Ustawodawca zdecydował się na wyłączenie udziału społeczeństwa również w przypadku pozwoleń zintegrowanych. Jednak w konkretnych przypadkach stosuje się tu przepisy o udziale organizacji ekologicznych – o czym mowa w kolejnym podrozdziale.

W tych postępowaniach można zastosować przepisy z Kodeksu postępowania administracyjnego:

- postępowania w sprawie szkody w środowisku,
- postępowania w sprawie nałożenia opłat podwyższonych / administracyjnych kar pieniężnych.

Organizacja ekologiczna

Podstawa prawna:
Art. 44 [Ustawa ocenowa](#)

Ustawa o ocenach oddziaływania na środowisko reguluje udział organizacji ekologicznych w postępowaniach w sprawie wydania decyzji środowiskowych.

Więcej na ten temat
w [podrozdziale 4.2](#)

Organizacja ekologiczna to organizacja społeczna, której celem statutowym jest ochrona środowiska. Takie organizacje powinny prowadzić działalność statutową w zakresie ochrony środowiska lub ochrony przyrody przez minimum 12 miesięcy przed dniem wszczęcia postępowania.

Jeśli te dwa warunki są spełnione, to organizacja może – powołując się na swoje cele statutowe – zgłosić chęć uczestniczenia w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa. Wtedy uczestniczy w nim na prawach strony. Organ prowadzący postępowanie nie ma tu możliwości odmówić prawa udziału w takim postępowaniu.

Co więcej, organizacja ekologiczna ma prawo odwołać się od decyzji wydanej w postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa (jeśli jest to zgodne z jej celami statutowymi), nawet jeśli nie brała udziału w postępowaniu prowadzonym przez organ pierwszej instancji.

Przysługuje jej także skarga do sądu administracyjnego, także w przypadku, gdy nie brała ona udziału w określonym postępowaniu wymagającym udziału społeczeństwa.

Na postanowienie o odmowie dopuszczenia do udziału w postępowaniu organizacji ekologicznej służy zażalenie.

Te przepisy mają zastosowanie do wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach oraz w przypadku następujących pozwoleń zintegrowanych:

- dla nowo zbudowanej instalacji,
- o wydanie pozwolenia zintegrowanego z odstępstwem lub jeśli ma nastąpić zmiana pozwolenia polegająca na udzieleniu odstępstwa,
- jeśli dotyczy istotnej zmiany instalacji.

Możliwości udziału organizacji w różnych postępowaniach podsumowuje poniższa tabela.

Przedmiot postępowania	Organizacja społeczna	Organizacja ekologiczna
Wydanie pozwolenia wodnoprawnego		
Wydanie pozwolenia zintegrowanego: - dla nowo zbudowanej instalacji, - o wydanie pozwolenia zintegrowanego z odstępstwem lub jeśli ma nastąpić zmiana pozwolenia polegająca na udzieleniu odstępstwa, - jeśli dotyczy istotnej zmiany instalacji.		
Wydanie pozostałych pozwoleń zintegrowanych		
Wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach		
Szkoda w środowisku		 (nie ma wymogów bycia organizacją ekologiczną)
Nałożenie opłat podwyższonych / administracyjnych kar pieniężnych		 (nie ma wymogów bycia organizacją ekologiczną)

5.4. Skarga i wniosek

Podstawa prawna:

Art. 221 i n. [Kodeksu postępowania administracyjnego](#)

Prawo do składania petycji, wniosków i skarg zostało uregulowane w Konstytucji RP. Zgodnie z art. 63 Konstytucji RP każdy ma prawo składać petycje, wnioski i skargi w interesie publicznym, własnym lub innej osoby za jej zgodą. Mogą być one składane do organów władzy publicznej.

Choć są to środki „miękkie”, które mogą pozostawić niedosyt – warto o nich pamiętać i z nich korzystać, bo czasem są jedynym środkiem, po który możemy sięgnąć. Mogą być także jednym z elementów naszej strategii rzeczniczej. Nawet jeśli nie przyniosą oczekiwanego skutku w postaci szybkiej zmiany praktyki czy niezwłocznego podjęcia konkretnego działania, to zmuszają organ do zajęcia konkretnego stanowiska w sprawie.

Złożenie skargi ani wniosku nie doprowadzi do sądowej kontroli działania administracji publicznej. Organ, do którego skierujesz pismo musi w ciągu 30 dni poinformować Cię o sposobie załatwienia sprawy. Jednak to, w jaki sposób sprawa zostanie załatwiona, nie będzie podlegało dalszemu zaskarżeniu.

Skarga

Co może być przedmiotem skargi?

Przedmiotem skargi może być w szczególności zaniedbanie lub nienależyte wykonywanie zadań przez właściwe organy albo przez ich pracowników, naruszenie praworządności lub interesów skarżących, a także przewlekłe lub biurokratyczne załatwianie spraw.

Tak naprawdę przedmiotem skargi może być każda negatywna ocena działalności podmiotu wykonującego zadania publiczne. Mogą być to działania, które zostały już podjęte i uważasz, że sposób ich wykonania jest niezadowolający, ale to może być także brak podjęcia wymaganych prawem działań.

Przykładowe przedmioty skargi:

- sytuacje dotyczące konkretnych urzędników – lekceważenie obowiązków, bierna postawa, łamanie przepisów prawa,
- organ prowadzący konkretne postępowania źle stosuje przepisy prawa czy nagminnie ignoruje istotne fakty (ale nie jesteś w stanie dołączyć do postępowania jako strona, organizacja na prawach strony, ani zaskarżyć decyzji),
- organ ignoruje Twoje zawiadomienia o nieprawidłowościach lub nie podejmuje działań z urzędu pomimo zaistnienia przesłanek – np. WIOŚ nie podejmuje żadnych działań w związku z zawiadomieniem o zanieczyszczeniu rzeki.

Kto może złożyć skargę?

Jest to tak zwana skarga powszechna – oznacza to, że może ją złożyć każda osoba. Nie musi się legitymować interesem prawnym ani faktycznym.

Do kogo złożyć skargę?

To do kogo należy złożyć skargę zostało szczegółowo opisane w art. 229 [Kodeksu postępowania administracyjnego](#). W kontekście wód warto wskazać, że skargę na:

- działania wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska – do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska,
- działania regionalnych dyrektorów ochrony środowiska – do Głównego Dyrektora Ochrony Środowiska,
- działania dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej – do Prezesa Wód Polskich,
- działania dyrektorów zarządu zlewni – do właściwych dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej,
- działania kierowników nadzorów wodnych – do właściwych dyrektorów zarządu zlewni,
- działania prezesa Wód Polskich – do ministra infrastruktury,
- działania wójtów, burmistrzów i prezydentów miasta w związku z wydawaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach – do rady gminy,
- działania starosty w związku z wydawaniem pozwoleń zintegrowanych – do rady powiatu,
- działania marszałka województwa w związku z wydawaniem pozwoleń zintegrowanych – do sejmiku województwa.

Jeśli wniesiona skarga dotyczy toczącego się postępowania, to rozpatruje ją organ prowadzący to postępowanie.

Organ właściwy do załatwienia skargi powinien ją rozpatrzyć bez zbędnej zwłoki, nie później jednak niż w ciągu miesiąca. O sposobie załatwienia skargi zawiadamia się skarżącego.

Elementy składowe skargi

Przepisy nie przewidują szczególnych wymagań co do treści skargi. Warto zawrzeć w niej:

- informację na jaki organ i w związku z jakim działaniem składasz skargę,
- odniesienie do tego, czy składasz skargę w związku z zaniedbaniem lub nienależytym wykonywaniem zadań, naruszeniem praworządności lub interesów skarżących czy przewlekłym lub biurokratycznym załatwianiem spraw,
- jeśli wiesz – informację, jakie Twoim zdaniem przepisy prawa zostały naruszone,
- wszystkie dowody – m.in. kopie pism składanych do organu, wydruki maili.

Pamiętaj o własnoręcznym podpisie i wysłaniu pisma pocztą tradycyjną lub alternatywnie ePUAPem.

Wniosek

Przedmiotem wniosku mogą być w szczególności sprawy ulepszenia organizacji, wzmocnienia praworządności, usprawnienia pracy i zapobiegania nadużyciom, ochrony własności, lepszego zaspokajania potrzeb ludności.

Wniosek powinien zawsze się odnosić do przyszłych działań. Wybierz ten tryb jeśli widzisz, że sposób działania organu mógłby być lepszy. Wniosek złoż np. kiedy widzisz, że sposób prowadzenia kontroli interwencyjnych należy poprawić w określony sposób.

Wniosek składa się do organu właściwego ze względu na przedmiot wniosku. Jeśli osoba wnosząca wniosek nie jest zadowolona ze sposobu jego załatwienia, może wnieść skargę w trybie opisanym powyżej.

ZAKOŃCZENIE

Fundacja Frank Bold to zespół prawniczek i prawników, a także innych specjalistek i specjalistów, którzy wspólnie stają w obronie obywateli i pomagają im rozwiązywać problemy prawne oraz działać na rzecz swojego otoczenia. Od ponad 12 lat stosujemy narzędzia prawne w działaniach na rzecz ochrony ludzi i środowiska.

Wiemy, że zaangażowanie pojedynczych osób aktywistycznych, lokalnych społeczności i organizacji społecznych jest kluczem do skutecznego działania na rzecz środowiska i przyrody.

Nikt, tak jak Ty, nie zna uwarunkowań Twojej okolicy, nie widzi na bieżąco zmiany sytuacji i nie będzie w stanie dokumentować niepokojących zjawisk i odpowiednio szybko reagować. Dlatego mam nadzieję, że ten poradnik dostarczył Ci bazowej wiedzy na temat narzędzi prawnych, które możesz wykorzystać do działania na rzecz swojej rzeki.

Liczę na to, że ta publikacja pozwoli Ci skuteczniej patrzeć władzy na ręce i domagać się efektywnego działania na rzecz ochrony przyrody.

WYKORZYSTANE AKTY PRAWNE

W poradniku wykorzystano następujące akty prawne:

Nazwa użyta w tekście	
Konstytucja RP	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
Ustawa o samorządzie gminnym	Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 609 z późn. zm.)
Ustawa o dostępie do informacji publicznej	Ustawa z dnia 6 września 2001 r. o dostępie do informacji publicznej (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 902)
Ustawa ocenowa	Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1112)
Kodeks postępowania administracyjnego	Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 572).
Prawo przedsiębiorców	Ustawa z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 236).
Prawo wodne	Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 1087 z późn. zm.).
Prawo ochrony środowiska	Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 54 z późn. zm.).
Ustawa o Inspekcji Ochrony Środowiska	Ustawa z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz. 425).

AUTORKA

Maria Włoskowitz – prawniczka, aplikantka radcowska. Specjalizuje się w przepisach ochrony środowiska. Podejmuje działania z zakresu ochrony przyrody, postępowań szkodowych oraz dostępu do informacji publicznej i informacji o środowisku. Została wyróżniona nagrodą specjalną w konkursie „Rising Stars Prawnicy – Liderzy jutra 2023”.

Frank Bold